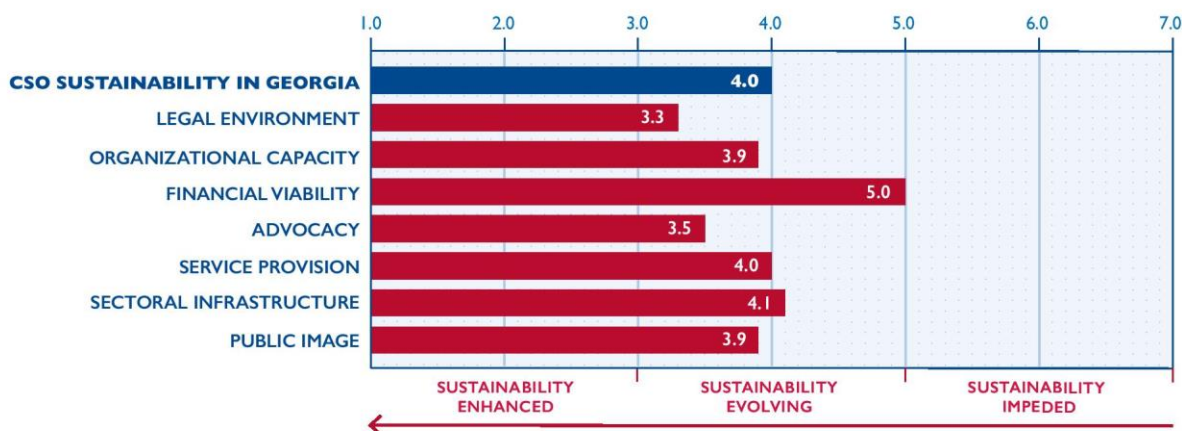

OVERALL CSO SUSTAINABILITY: 4.0

Georgia continued to be plagued by political crisis in 2020, which—contrary to expectations—was further deepened by hotly contested parliamentary elections in October. Major opposition parties refused to recognize the official election results, which gave the ruling Georgian Dream party its third consecutive parliamentary victory, an unprecedented feat in the history of democratic Georgia. The elections were held under a significantly modified electoral system that expanded proportional representation. The changes were adopted after a foreign-facilitated electoral reform deal between the ruling Georgian Dream party and the opposition parties. CSOs welcomed the long-sought increase in proportional representation. Despite this, the principal election watchdogs said the polls were the “least democratic and free among the elections held under the Georgian Dream rule.” The main opposition parties continued to boycott the new parliament at the end of the year.

CSOs played a key role in monitoring the elections with key watchdogs, including the International Society for Fair Elections and Democracy (ISFED), Georgian Young Lawyers Association (GYLA), and Transparency International (TI) Georgia, dispatching nearly 4,000 short-term observers on election day, in addition to approximately 100 long-term observers. These domestic observers provided close oversight of the process in the face of a shortage of international observers due to the pandemic and associated travel restrictions. The elections posed a significant challenge to civil society as well. ISFED, a veteran election watchdog, admitted “human error” in its initial results of the parallel vote tabulation, which was cited by the opposition as proof of a rigged election. The new ISFED chairperson was forced to quit as the board found her responsible for the delayed communication over the controversy, which the ruling party used to further discredit the sector.

The COVID-19 pandemic further worsened Georgia’s economic and political climate. The first case of COVID-19 in the country was confirmed in late February. The first wave of the pandemic was mild in Georgia, with fewer than 1,500 infections by the end of summer. However, the situation worsened dramatically in the autumn along with the heated pre-election campaign, with the number of infections reaching a quarter million by the end of the year.

The government largely restricted international travel by mid-March and imposed mandatory two-week long quarantines for returning Georgian nationals. The country observed a two-month-long state of emergency from March 21 to May 22. Throughout much of the emergency, people were banned from gathering in groups of more than three people and were subject to a curfew. As the state of emergency expired, the Georgian Dream-led parliament granted the government emergency-like powers (with clauses allowing it to restrict constitutional rights and freedoms, including freedom of assembly and movement) without declaring a state of emergency. TI Georgia decried the bill, arguing that the legal changes “run counter to the Constitution.” In November, the government reintroduced a nationwide curfew, along with other lockdown measures, in response to the rising number of infections. The restrictions were in place throughout the end of the year.

The economy, hit hard by the two lockdowns, contracted by 6.1 percent in 2020, the steepest decline since 1994. The unemployment rate, which recently began to include self-employed Georgians engaged in subsistence farming, reached 17 percent in the third quarter. Georgians struggle with low monthly wages of just GEL 1,239 (approximately USD 380) and plummeting national currency, which depreciated by 14.3 percent against the U.S. Dollar during the year.

CSOs quickly reacted to the pandemic, adapted to the new circumstances, and provided services that complemented state aid where necessary. They mobilized support for vulnerable groups, offered free services for remote learning, and helped the state to make information about the pandemic available in minority languages.

Despite the difficult circumstances in the country, CSO sustainability remained largely stable, although improvements were noted in most dimensions. Organizational capacity and service provision both improved as CSOs demonstrated increased resiliency, flexibility, and adaptability as they reacted quickly to the needs generated by the unprecedented health crisis. The sector's public image improved as society recognized these efforts. Advocacy improved slightly as CSOs successfully advocated on a variety of issues. CSOs strengthened their networks and cooperation and made sustained efforts on long-term issues, fueling a moderate improvement in the sectoral infrastructure. The legal environment and financial viability remained largely unchanged.

CSOs in Georgia are registered as non-commercial legal entities. According to the National Statistics Office, by the end of the year, there were 28,938 non-commercial entities registered, of which only 3,774 were operational. A large share of CSOs are based in Tbilisi, the capital, as well as the largest cities of Kutaisi, Batumi, and Rustavi. CSOs work primarily in the areas of human rights, education, community development and local affairs, youth and children, and social and labor rights.

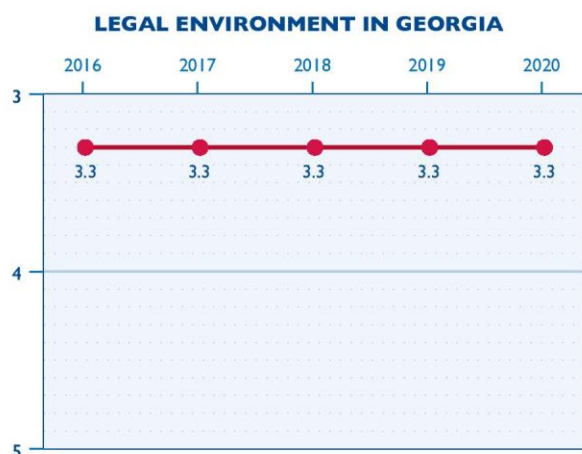
CSOs in Georgia's Russian-occupied Abkhazia and Tskhinvali/South Ossetia regions operate under significantly different legal, social, and economic conditions than those in the rest of the country. There is a significant gap between the organizational capacity of CSOs based in Georgia proper and those in Abkhazia and South Ossetia. International donors provide very limited support to South Ossetian CSOs, while Abkhazia-based CSOs receive slightly more support. CSOs are more influential and have greater room to operate in Abkhazia than in South Ossetia. For example, the commission on humanitarian aid, which involves three local CSOs, resumed its work under the new de facto Abkhaz cabinet in 2020. In November 2020, however, the de facto Abkhaz authorities signed the Common Social and Economic Space program with Russia, which requires it to update its local legislation, including laws governing CSOs, and comply with Russia's restrictive foreign agent law by 2021. The Center for Humanitarian Programs, a CSO based in Abkhazia, offers free legal aid to socially vulnerable people in Sokhumi, as well as the predominantly ethnic Georgian eastern districts of the region. Meanwhile in South Ossetia, the top court in January overturned an acquittal by the first instance court on several trumped-up charges against ethnic Georgian civic activist Tamara Mearakishvili. Some experts noted a trend of increasing engagement between Georgian, Abkhaz, and South Ossetian activists in 2020; such engagement primarily took place online, as the Kremlin-backed de facto authorities kept the crossing points with Georgia proper closed throughout much of the year. The German Berghof Foundation, for example, along with Georgian and Abkhaz CSOs, reportedly organized more online meetings between Georgia, Abkhaz, and South Ossetian civic and peace activists focused on normalizing relations between the differing sides of the conflicts.

LEGAL ENVIRONMENT: 3.3

The legal environment governing CSOs did not change in 2020.

CSOs register through an efficient process at public service halls operated by the Ministry of Justice. Registration costs GEL 100 (\$30) and can be completed within one business day. Public service halls also offer same-day registration for double the price. At the end of March, pandemic concerns drove most of the public service halls across the country to close or work online, with some disruptions in their services for over a month. The liquidation of CSOs continues to involve lengthy and complicated procedures.

The Constitution of Georgia guarantees the freedoms of association, assembly, and expression. While CSOs can generally operate freely under Georgian legislation, some organizations, such as those working with the lesbian, gay, bisexual, transgender, and intersex (LGBTI) population, face problems exercising their rights due to threats

from violent far-right groups and the government's failure to protect them. The office of Tbilisi Pride, which advocates for the right of queer citizens to assemble, has been repeatedly attacked by radical groups with paint and eggs, and its staff has been verbally abused and threatened. Despite their presence near the organization's premises, the police failed to prevent these systemic acts of violence.

In 2020, the government tightened its grip on the freedoms of expression and assembly by informal groups of activists. Citing damage to cultural heritage, Tbilisi City Hall fined two street artist activists for putting anti-government graffiti on the walls of a car tunnel near the residence of Bidzina Ivanishvili, Georgia's richest man and the ruling party chair at the time. The activists claimed

they had not been fined for placing non-political street art on the same premises earlier. Police also fined another activist GEL 2,000 (\$610) for hanging a banner from a high-rise balcony to protest Tbilisi City Hall's demolition of so-called illegal houses. Controversially, the fine came just a few days after a Constitutional Court ruling that found that freedom of expression in the form of placing visual media on private property could not be outweighed by claims of protecting the outward appearance of buildings. During the COVID-19 state of emergency from March to May, protests and at times gatherings of more than three people in public were restricted. In April, police fined a man who showed up at the government administration building to protest pandemic restrictions GEL 3,000 (approximately \$920). Over the year, concerns were voiced, including by CSOs and informal groups, over the government's alleged use of the pandemic-related restrictions as a means of limiting protests during the post-election period in 2020.

Ruling party officials continued to delegitimize the work of CSOs by questioning their agendas and alleging their political bias in favor of the United National Movement (UNM), the former ruling party. In May, Facebook removed a network of 730 pages, accounts, and groups linked to Espersona media firm that were allegedly linked to the Georgian Dream party. A study by the Atlantic Council's DFRLab, which cooperated with Facebook and enjoyed access to Espersona's accounts before their removal, demonstrated that the network targeted both the opposition and activist groups.

Georgia's Tax Code allows CSOs to request refunds of value-added tax (VAT) on grant expenditures within three months of the financial operations. Donor rules for the use of VAT refunds vary, with some allowing CSOs to retain the refunds. Georgian laws allow CSOs to engage in economic activities, but income from these activities is taxed at the same rate as activities pursued by any other commercial organization. The laws prevent economic activities from being CSOs' primary activities.

CSOs seeking to specialize in charity activities need to undergo additional procedures to register as charity organizations. The head of the Revenue Service is responsible for making decisions about the registration and revocation of charity organization status in agreement with the finance minister. The Revenue Service has a month to make these decisions. Charity organizations enjoy additional tax benefits, but they are also subject to further government scrutiny and are required to submit additional financial and independent audit reports. As of the end of 2020, there were 116 active charity organizations.

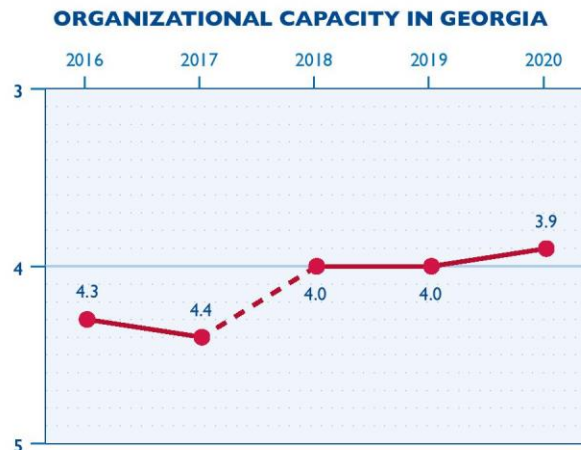
Businesses may deduct the value of their donations to charities from their taxable income up to 10 percent of their net profits from the previous calendar year. Individual donors do not receive deductions for charitable donations.

Several legal initiatives that CSOs have long advocated for were stalled in 2020 because of the pandemic. CSOs still expect the passage of amendments that would standardize the government grant process, allow self-government entities to issue grants, and recognize community organizations and social enterprises. The draft law on social entrepreneurship, which was initially registered in the parliament in 2018, also continued to be stalled. In September, over two dozen CSOs addressed the prime minister and speaker of the parliament to pass the bill, but this effort had not yielded any results by the end of the year.

CSOs can seek legal assistance from other specialized CSOs, including GYLA, the Georgian Democracy Initiative, and Rights Georgia, both in Tbilisi and regional cities.

ORGANIZATIONAL CAPACITY: 3.9¹

CSOs' organizational capacity improved slightly in 2020. CSOs demonstrated their resiliency, flexibility, and adaptability to the difficult circumstances posed by the pandemic and the associated economic downturn, even as they were forced to decrease their offline activities and outreach. For example, CSOs that traditionally prioritize rights-based advocacy began to provide various services and essential supplies to communities affected by the pandemic and lockdowns. Similarly, LGBTI groups and allies mobilized to provide food, rent subsidies, and psychological services to the transgender community. CSOs that were already technologically savvy further expanded their connectivity with other organizations, stakeholders, and constituencies. Others improved their technological skills, exploring new online platforms and learning how to digitize their activities.

Despite noticeable progress in CSOs' ability to identify constituencies, CSOs struggle to establish lasting relationships with their constituencies because of the project-based nature of their work. Although CSOs were deprived of the opportunity to maintain in-person communication with their constituencies throughout much of the year due to the lockdown, a number of volunteer and CSO-led initiatives offered assistance to new constituencies affected by the pandemic.

While pandemic-related restrictions challenged CSOs' strategic planning and execution of projects, many organizations successfully adapted to the new circumstances. Faced with uncertainty, CSOs had to come up with multiple scenarios and balance the here and now with their long-term visions. Many CSOs quickly mobilized to support the government in managing the COVID-19 crisis. For example, CSOs helped disseminate safety recommendations to remote villages in minority languages; in one such initiative, the USAID-funded Promoting Integration, Tolerance and Awareness (PITA) project produced half a million copies of information pamphlets for the government. Many CSOs were forced to cancel in-person project activities due to the COVID-19 lockdown and associated travel and gathering restrictions. However, many of these were able to move activities online.

Large CSOs have well-developed management structures, strategies, and diverse sources of funding, while smaller organizations often operate on an ad hoc basis, with their existence often tied to their founders.

The largest CSOs managed to maintain or even increase their staff in 2020 despite the challenges stemming from the pandemic. For example, election monitoring CSOs kicked off new advocacy and monitoring programs for the elections, allowing them to attract new personnel. Georgia's emigration trends continue to have a negative effect on CSOs' administrative capacity. Emigration of highly qualified staff from the country, and internal migration from rural areas to the capital city of Tbilisi, create problems for CSOs in both the regions and Tbilisi. Regional CSOs and community organizations are particularly affected as qualified staff often moves to Tbilisi.

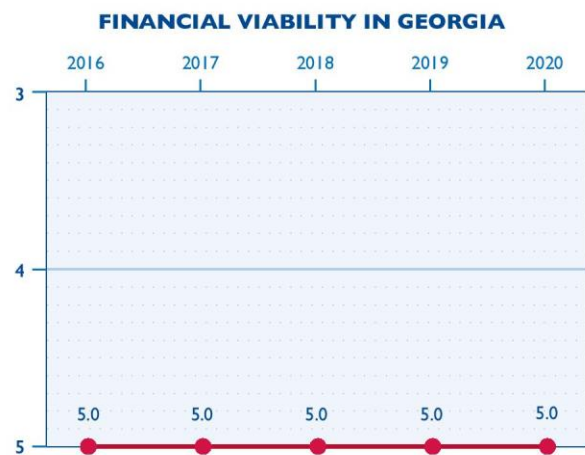
Volunteers joined forces to create ad hoc, informal groups to help the vulnerable at the onset of pandemic. In the spring, for example, activists created a Facebook group linking impoverished citizens seeking help with others

¹ The Organizational Capacity score was recalibrated in 2018 to better reflect the situation in the country and to better align it with other scores in the region. The score did not reflect an improvement in Organizational Capacity, which remained largely the same in 2018 as in 2017.

offering to help them cover the costs of their utilities. The durability of these initiatives and their contribution to growth in the CSO sector remains to be seen but indicates the potential of CSOs.

Tbilisi-based CSOs are technically better equipped than those in the regions, and several large CSOs, such as TI Georgia, operate regional offices. Some organizations in rural areas reported the quality and speed of internet as a pressing challenge, especially as many training and other events moved online during the pandemic.

FINANCIAL VIABILITY: 5.0

The financial viability of the third sector did not change in 2020.

The vast majority of CSOs remain largely reliant on foreign funding, which threatens their sustainability. The European Union (EU) and USAID remain some of the largest donors in the country. Foreign donors launched several new programs to assist CSOs during 2020. The EU allocated funds for a program focused on civil society resilience and sustainability to weather the immediate and long-term impacts of COVID on the sector in the Eastern Partnership countries, including Georgia. The four-year project, which began in July, provided thirteen emergency grants to Georgian CSOs, provided legal and psychological support to three organizations, and offered technical support grants to advance CSO digitalization to

seven organizations. In September, USAID launched the five-year Georgia Information Integrity Program, with funding of \$7.5 million, to counter disinformation in the country. Implemented by a consortium of Georgian and international organizations, the program will be managed by UK-based Zinc Network. While donors appear to have increased their financial resources for CSOs during the pandemic, it remains to be seen whether this trend will be sustained in the years to come.

Donors also made funding available through existing programs for activities that directly addressed the pandemic. Four CSOs were among eight recipients of the COVID-19 Response Grants Program under the USAID-funded Promoting Rule of Law in Georgia (PROLoG); their projects focused on aiding residents during the pandemic, tackling COVID disinformation in the media; and assessing the influence of the pandemic on the performance of the courts. At the very onset of COVID-19 in Georgia, USAID's ACCESS program issued twenty-two Rapid Response Grants (RRG) to Georgian CSOs, civic movements, and citizen groups to help mitigate the effects of the pandemic.

Donors also generally showed flexibility towards their CSO partners, allowing them to revise their activities and project timelines because of the pandemic. CSOs reported that they were able to save costs by moving planned events online, although these events were generally considered less effective than in-person engagements.

Individual and corporate philanthropy are still underdeveloped in Georgia, although there were some improvements in 2020. Some large businesses, including some in the financially strong banking sector, engage with CSOs to develop corporate social responsibility (CSR) projects. The Bank of Georgia, TBC Bank, Caucasus Online, and Glovo established partnerships with the Charte (Give Internet) platform, which allows private individuals and companies to sponsor internet access for underprivileged high-school students. The Corporate Social Responsibility Club, set up in 2015, merged under the Global Compact Network Georgia in 2020; ten CSOs are currently part of the initiative. Despite these examples, CSO collaboration with businesses is still an exception.

CSOs often mobilize funds for social purposes and emergencies, but these actions are ad hoc and involve little long-term planning. In addition, funds received through crowdfunding are modest compared to donations by foreign donors. In June, the CSO Orbeliani launched its online crowdfunding platform for various causes related to COVID-19, ecology, and education, to name a few. In six months, the platform attracted GEL 35,000 (approximately \$10,730) for fifteen initiatives. Fund-seekers could place their ideas on the platform and seek up to GEL 10,000 (approximately \$2,800) for their projects.

The share of other sources of income, including earned income from services and membership fees, in CSOs' total revenues remains low. GYLA, one of the largest CSOs in the country, is membership based but the fees it collects cover an insignificant portion of its operational costs.

The government lacks a well-established and unified policy about funding for the sector. CSOs, especially watchdogs, are reluctant to apply for government funding because of concerns about partisan influence and limited transparency in the process. The Center for Electoral Systems Development, Reforms, and Training continued distributing state funds to CSOs in 2020. The Center funded forty-four CSOs to educate voters ahead of the October elections. The opposition alleged that these funds were disbursed to government-organized NGOs (GONGOS). Local governments have no legal authority to disburse grants to CSOs.

Institutionally strong CSOs, which are typically based in Tbilisi, use advanced financial management systems and have specialized staff in place, while smaller organizations continue to lack such systems. Only well-developed CSOs conduct independent audits and publish the results.

ADVOCACY: 3.5

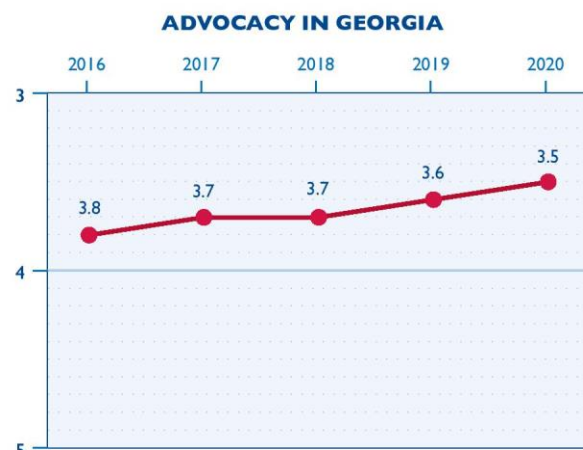
CSO advocacy improved slightly in 2020, although the context and environment for advocacy remain challenging. Despite the government's sustained criticism of top watchdog organizations, authorities remain formally open to CSO partnerships and policy initiatives. These collaborations often fail to translate into tangible policy outcomes, however, especially on politically sensitive issues. Similarly, CSOs continue to be widely invited to participate in various government working groups, councils, and consultation meetings, but their inputs are rarely reflected in decision making.

Despite these systemic obstacles, CSOs successfully advocated on a variety of issues, including the introduction of a Facebook Ad Library to make the advertising for political parties on Georgians' favorite social media platform more transparent ahead of the elections. Another successful advocacy campaign led to Facebook expanding its third-party fact-checking program to Georgia in September. Through this program, two local CSOs, the Myth Detector platform of Media Development Foundation and Factcheck.ge program by Georgia's Reforms Associates (GRASS), were charged with tackling misinformation spread on the platform.

CSOs were strong proponents of efforts to transfer the country's electoral system to proportional representation. In addition, their long-sought gender quota mechanism amendment made it into the electoral code. After the elections, CSOs reported a series of shortcomings in the process of complaints and appeals, both in terms of election administration and in the courts.

CSOs garnered international attention over Georgia's troubled judicial reform in 2020. During her February visit to Georgia, USAID Deputy Administrator Bonnie Glick encouraged the parliament to incorporate recommendations from civil society and the Organization for Security and Cooperation in Europe (OSCE) to improve the Supreme Court appointment process. In November, during his short visit to Tbilisi, outgoing U.S. Secretary of State Mike Pompeo sat down with civil society representatives to discuss judicial independence. The U.S. Consolidated Appropriations Act for 2021, signed into law in December 2020 by President Donald Trump, added "the state of rule of law and accountable institutions" as a conditionality to the \$132 million of assistance for Georgia.

Environmental CSOs and informal activist groups galvanized attention towards the controversial construction of the Namakhvani hydropower plant in western Imereti region, including through on-site demonstrations and social media. In addition, GYLA filed a case in court to block the project. In November, police forcibly dispersed a largely peaceful crowd that was blocking the highway near the construction site. CSOs condemned the government for its use of oppressive measures against the protesters instead of engaging in dialogue.

CSOs continue to lobby for decentralization reform, including for increased possibilities to advocate to local governments, which are still highly dependent on decision making in Tbilisi. While these efforts have been largely unsuccessful to date, a number of large projects successfully support local activism, participatory advocacy, and development in the regions of Georgia. For example, Local Action Groups (LAGs) supported under the EU's European Neighborhood Program for Agriculture and Rural Development (ENPARD) engage in participatory planning and implementation of local rural development initiatives.

Press freedom remained a central issue for CSOs in 2020. The Coalition for Media Advocacy, consisting of a dozen organizations, addressed the international community over “alarming processes,” including the dismissal of key journalists and anchors by the new, government-friendly director, in Adjara TV, the Batumi-based public broadcaster. The Coalition also called on the Ministry of Interior to take immediate action to prevent interference in journalists’ activities in Pankisi Gorge, where a local community radio received violent threats, some of which were allegedly from local governing party officials.

In September, parliament passed a sweeping labor code package that expanded labor rights and the mandate of the State Labor Inspection; the changes were partly shaped by the guidance and expertise of CSOs. The amendments not only brought Georgian laws in line with its European and international obligations, but also included specific recommendations from civil society groups.

Eleven CSOs, along with the Public Defender’s Office, pursued an advocacy campaign and submitted an alternative Universal Periodic Review (UPR) report to the UN Human Rights Council aimed at providing recommendations to international partners and diplomatic corps. The group listed a number of issues, including rights to sexual and reproductive health, socio-economic rights, rights of ethnic and religious minorities, prisoners, women, LGBTI people, children, religious freedom, and migrant rights, as well as judicial independence.

A recent report by the EU acknowledged civil society’s active role and involvement in monitoring Georgia’s implementation of the Association Agreement, including the Deep and Comprehensive Free Trade Area (DCFTA), policy formulation, and holding the government accountable, including at the local level to some extent.

Despite these successful examples, there is a general lack of liaison between the government and CSOs, and a scarcity of constructive cooperation between the two sectors on issues including judicial independence, electoral reforms, and human rights. CSO networks and umbrella organizations typically appeal to the government through open letters and statements, with little constructive cooperation on controversial matters. Existing dialogue between the two sectors is often held pro forma, rather than out of the government’s genuine desire to take CSO opinions into consideration.

CSOs such as the Civil Society Institute continued to engage in advocacy to improve the legal environment governing the sector. However, the pandemic, hotly contested parliamentary elections, and the ongoing political crises of 2020 consumed most of the attention of civil society, media, and the donor community in Georgia, stalling such efforts.

SERVICE PROVISION: 4.0

B vaccinations in 2020.

Service provision improved slightly in 2020 as CSOs quickly reacted to the needs generated by the pandemic and increased services during the unprecedented public health crisis. For example, with the support of the EU, the Women's Information Center and its partner CSOs launched a program to support victims of domestic violence, which is widely believed to have increased during the pandemic and the nationwide lockdowns.

In general, CSO services are largely focused on social services and free legal aid, but CSOs also increasingly provide new services, including psychological, medical, and social work support services. For example, the Equality Movement, an LGBTI rights group, expanded its pre-exposure prophylaxis (PrEP) HIV prevention program and offered program beneficiaries free Hepatitis

Many believe that there is a profound disconnect between the operational focus of larger CSOs that get more press, such as advocating for good governance, and the public's general needs and interests, such as unemployment and social welfare. In general, however, most CSO services and activities effectively respond to local needs. Needs assessments are usually conducted both by donors, who solicit such assessments before finalizing the priorities for their calls for proposals, and by their implementing partners. CSOs employ various tools to identify local needs, including surveys, key informant interviews, and consultations with local stakeholders, while others approach constituencies directly, including through public meetings.

Informal groups became more active and self-organized, even without donor backing, at the onset of the pandemic. In March and April, the "Salam" group of ethnic Azeri activists provided hard-hit ethnic Azeri communities in southern municipalities, which have poor command of the Georgian language, with relevant information on the pandemic and lockdown restrictions in their native language. Fifty-four teachers and activists volunteered as part of the "Volunteer Teacher" project, offering forty-three courses in math, English, and cinema, among others, to over 500 primary and high school students. A group of activists, including ordinary citizens and formal CSOs, successfully implemented a fundraising campaign for transgender sex workers, who were particularly negatively affected by the two-month-long pandemic restrictions, including the curfew in the spring. The donations ensured the delivery of food and rent for a few dozen trans women, which was especially important given the inadequacy of government policies to ensure access to housing, employment, and health services.

Foreign donors supported a variety of CSO activities to respond to the needs of the pandemic. Among other activities, the Rapid Response Grants issued by USAID's ACCESS program supported initiatives that helped vulnerable groups and built the capacity of medical personnel. USAID's PITA project trained teachers in ethnic minority schools in online teaching after the education system got shut down for most of the year. With funding from UNDP and the UK, the UN Association of Georgia (UNAG) collaborated with the National Center for Disease Control (NCDC) to develop the national risk communication strategy for the government of Georgia, focusing both on crisis and post-crisis needs. With USAID funding, UNAG also helped the State Ministry for Reconciliation and Civic Equality to print and distribute over 300,000 copies of brochures containing information about COVID in minority languages.

A number of CSOs provide fee-based services such as training, coaching, and various master classes for other organizations, including businesses. Among other organizations, Center for Training and Consultancy (CTC) and Partners Georgia provide training and consulting services to both Georgian and foreign companies and generate income from these services. In general, however, CSOs lack capacities to generate substantial and sustainable revenues through the sale of services. CSOs generally offer their publications, including policy papers, research reports, and manuals, to other CSOs, government agencies, and academia free of charge. The sector generally provides its services to various stakeholders without discrimination.

The government recognizes the value of CSOs and their services, but only in select issue areas. It is very common for various government offices to partner with local CSOs, including as co-applicants for grant opportunities related to youth, employment, health care, and other non-political issues. It is increasingly difficult, however, to

achieve a similar degree of collaboration in such high-profile issue areas as judiciary, law enforcement, electoral reform, or other hotly contested topics in Georgia.

SECTORAL INFRASTRUCTURE: 4.1

The infrastructure supporting the CSO sector improved moderately in 2020. CSOs strengthened their networks and cooperation and made sustained efforts on long-term issues, although ad hoc initiatives still dominate the field.

CSOs were actively involved in multiple thematic coalitions throughout the year. The Coalition for Media Advocacy, which unites GYLA, Media Club, the Journalistic Ethics Charter, Open Society Georgia Foundation (OSGF), and the Alliance of Regional Broadcasters, among others, continued to advocate for press freedom in the face of the deteriorating and highly polarized media environment. The Coalition for an Independent and Transparent Judiciary, uniting over forty CSOs, including OSGF, the Civil Society Institute, TI Georgia, GYLA, Rights Georgia, and Europe Foundation, fights for judicial reform. The work of coalitions continues to be sporadic and largely project-driven, and there is room for improvement in cooperation both among and within different coalitions.

With EU support, the Caucasus Environmental NGO Network (CENN) teamed up with regional CSOs to open Innovation Hubs in disadvantaged communities in Gori, Ninotsminda, and Akhmeta that will offer modern equipment and space to youth. CENN also operates ten well-equipped Eco-Hub co-working spaces in the regions. UNAG's USAID-supported PITA program operates fourteen youth centers across the country—two in the capital city and twelve in the regions—that offer free space and activism opportunities to youth and youth CSOs.

The USAID-supported Centers for Civic Engagement (CCEs), which are located in ten large regional cities, offer various services, including meeting room rentals, event planning, catering, and photo-video services. The services are offered free of charge to regional CSOs, while Tbilisi-based organizations are charged fees. During the election period, the centers offered space to CSOs, the election administration, and local authorities. The network also offered space to political parties and candidates for free for events focused on presenting party programs and informing citizens about the election procedures. During the pandemic, the CCEs used their extensive local networks to assist the government, CSOs, and the private sector in disseminating critical information to regional stakeholders and communities.

There are several local grant-making CSOs, including the Women's Fund, OSGF, and Europe Foundation. For instance, the Women's Fund issued grants to ten CSOs and initiative groups to support a sustainable feminist movement and disbursed thirteen grants to CSOs and independent civic activists, both in Tbilisi and the regions, as part of its COVID-19 rapid reaction program. These CSOs depend on foreign donors for re-granting.

During the pandemic, access to training, albeit online, increased for CSOs. CTC offered online self-paced courses for CSOs on workplace sexual harassment, organizational leadership, and project logistics. In December, the Center for Strategic Research and Development (CSR DG) announced a contest to offer technical assistance to social enterprises. Through the program, CSR DG will offer three or four enterprises assistance in marketing and branding, public relations, business planning, production development, crisis management, and other areas.

Several CSOs offer pro bono services to other organizations. Audit Consulting Group (ACG) offered community organizations training via Zoom in taxation and accounting, Policy and Management Consulting Group (PMCG) held a webinar on how to use Microsoft Teams, while Analysis and Consulting Team held a pro bono webinar on the use of Zoom video communications. Through the informal Pro Bono Georgia network, CSOs successfully cooperate with businesses to offer free services and expertise to other CSOs.

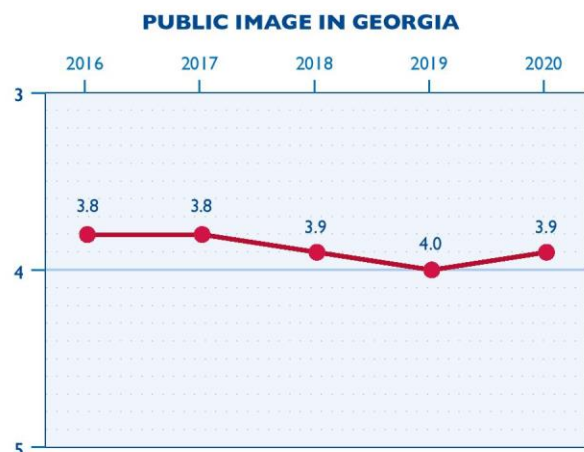
SECTORAL INFRASTRUCTURE IN GEORGIA

Cross-sectoral cooperation was noticeable ahead of the elections. During the pre-election period, the Central Election Commission (CEC), together with CSOs and others, led voter education campaigns. The CEC and civil society signed a memorandum of understanding on preventing the misuse of administrative resources. The CEC and local observer CSOs also came up with a code of ethics in which they committed to following Georgian laws and international best practices while observing the elections. But confrontation grew as principal watchdog organizations harshly criticized the CEC's publication of data and handling of the appeals process. CSOs boycotted the Inter-Agency Commission on Free and Fair Elections, which probed alleged election violations. CSOs criticized the Agency for its failure to follow impartial investigations, while the Agency accused CSOs of hindering its investigative capacities.

CSOs also cooperate with other sectors on other issues. Twelve LAGs across the country, funded through ENPARD, continue to serve as cooperation platforms where civil society, the private sector, and government can work together to improve the lives of rural households by diversifying local economies. In 2020, several CSOs, activists, and independent trade unions established the Fair Labor Platform, dedicated to promoting labor rights and social justice in the country.

PUBLIC IMAGE: 3.9

CSOs' public image improved in 2020, despite the major blow struck by the ISFED controversy at the end of the year. The improvement is mostly due to CSOs' rapid reaction to the pandemic and efforts to complement state aid where necessary. According to the Caucasus Barometer 2020, a respected annual opinion survey, 24 percent of Georgian respondents said they trust NGOs, an increase from 20 percent a year before. Conversely, 22 percent said they distrusted NGOs in 2020, while the figure stood at 25 percent in 2019. Importantly, 21 percent responded to the question that they do not know, highlighting the major work CSOs still need to do to make the public aware of its work.

Media increasingly offer airtime to civil society actors to highlight their expertise and advocacy, including in the

areas of electoral reform, judicial independence, human rights, and government decisions. CSOs are present in media to comment on women's rights, environmental issues, LGBTI rights, and labor reform. But while independent and pro-opposition media invite CSO representatives to participate in debates on social and political issues, on the other side of Georgia's highly polarized media spectrum, pro-government outlets are less likely to engage these actors.

Although CSOs are committed to delivering high-quality products, they struggle to reach wider audiences, even when they have the necessary financial resources for outreach. In many cases, this is because their outputs, including statements, policy papers, recommendations, and research reports, are poorly framed for the use of modern media, both mainstream outlets and especially social media.

In the context of election monitoring, GONGOs and pro-government media offer alternative narratives, downplaying the work and findings of independent election watchdogs. As watchdogs highlighted serious shortcomings in the election process, for example, GONGOs spoke of minor procedural breaches of laws and questioned the work of independent CSOs.

The issue of partisanship in the CSO sector became more noticeable in the context of the elections in 2020, as the ruling Georgian Dream party and the largest opposition electoral bloc led by the UNM traded accusations over

party-affiliated organizations registered as election monitors. The two parties claimed at least 60 out of 132 election monitoring CSOs were partisan.

The relationship between the government and civil society continued to deteriorate throughout the year. In June, more than fifty organizations publicly decried the government's nomination of then parliamentary Human Rights Committee chair Sopio Kiladze to the UN Committee on the Rights of the Child, citing her questionable track record, including alleged homophobic prejudices and disregard of various minorities. Tensions intensified as the German Ambassador to Georgia scolded the CSOs for engaging in "attacks of a personal nature" against Kiladze. CSOs rebuffed the Ambassador's remarks, noting that "such attitude endangers unfettered work of civil society outfits." CSOs also came at odds with the government on the issue of press freedom, the appointment of the State Inspector and the Chief Prosecutor, and controversial appointments of the Supreme Court Head and Constitutional Court Justices amid pandemic lockdowns.

Representatives of the ruling party continued to suggest that watchdog CSOs were contributing to further tensions in the country by supporting the UNM, and a Georgian Dream lawmaker even claimed that civil society actors were controlled by the UNM. CSOs faced increasing skepticism from the opposition as well, especially after the case with ISFED. The opposition labor party leader suggested that NGOs were in fact part of the government sector, sold to whoever pays more for them. Pre-election monitoring on anti-Western discourse and hate speech by political actors confirmed that CSOs were frequently targeted as part of anti-Western narratives. Far-right political groups that ran in the elections made calls for Russian-style restrictions on foreign funding for CSOs.

According to a survey commissioned by the U.S.-based National Democratic Institute (NDI) in June, 37 percent of respondents fully or partially trusted CSOs with information about COVID-19, 18 percent fully or partially distrusted them as a source for pandemic updates, and 39 percent said they did not receive information about COVID-19 from CSOs. In comparison, 90 percent fully or partially trusted the NCDC, 73 percent fully or partially trusted media/journalists, and 61 percent trusted, fully or in part, their church/religious leaders with information about COVID-19.

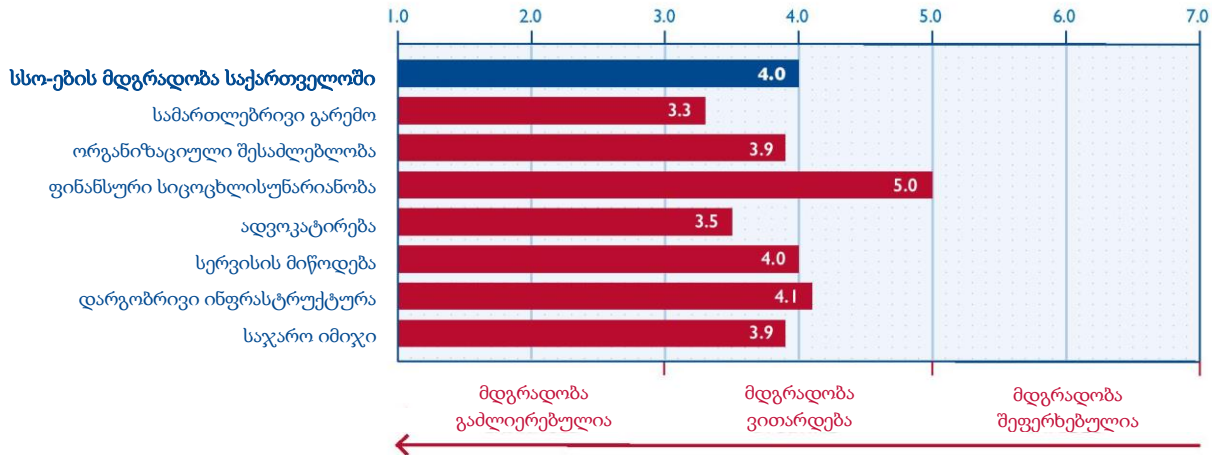
While the commercial sector remains "socially distanced" from the non-commercial sector, the COVID-19 crisis inspired a few positive interactions between the two. For example, Ertianoba (*Unity*, ianoba.ge) was a short-lived but widely successful charity platform that was jointly launched in response to the initial COVID-19 outbreak by key people from Adjara Group (Georgia's hospitality giant), Georgian Farmers' Association (a local CSO), and others.

Internet usage is steadily increasing in Georgia, with 83 percent of households having access to the web, and 95 percent of netizens participating in social networks. CSOs' presence on social media is growing, especially as the pandemic resulted in much work being moved online. Georgian CSOs, in particular watchdog groups, increasingly use Twitter to engage with international audiences that follow Georgia. But many CSOs lack dedicated personnel to engage their audiences and beneficiaries online.

Transparency in the sector is still limited. Casual inquirers might still face challenges in accessing information about CSO activities and finances, as many CSOs still do not publish easy-to-understand reports.

Disclaimer: The opinions expressed herein are those of the panelists and other project researchers and do not necessarily reflect the views of USAID or FHI 360.

სამოქალაქო საზოგადოებრივი ორგანიზაციების (სსო-ების) მდგრადობა: 4.0

2020 წელს საქართველოში კვლავ პოლიტიკური კრიზისი მძვინვარდება. მოლოდინის საწინააღმდეგოდ, კრიზისი ოქტომბრის საპარლამენტო არჩევნებმა და მის გარემო არსებულმა დაპირისპირებამ კიდევ უფრო გააღრმავა. ძირითადად ოპოზიციურმა პარტიებმა უარი თქვეს არჩევნების ოფიციალური შედეგების აღიარებაზე, რომლის თანახმადაც მმართველმა პარტიამ „ქართულმა ოცნებამ“ ზედიზედ მესამედ გაიმარჯვა საპარლამენტო არჩევნებში და ამით უპრეცედენტო წარმატება მოიპოვა დემოკრატიული საქართველოს ისტორიაში. არჩევნები ჩატარდა მნიშვნელოვნად მოდიფიცირებული საარჩევნო სისტემით, რომელშიც გაზრდილი იყო პროპორციული კომპონენტი. საარჩევნო სისტემაში ცვლილებები განხორციელდა მას შემდეგ, რაც საერთაშორისო ფასილიტატორების ჩართულობით მმართველ პარტია „ქართულ ოცნებას“ და ოპოზიციურ პარტიებს შორის შედგა შეთანხმება საარჩევნო რეფორმასთან დაკავშირებით. სამოქალაქო საზოგადოებრივი ორგანიზაციები (სსო-ები) დიდი ხნის განმავლობაში ელოდნენ საარჩევნო სისტემაში პროპორციული კომპონენტის გაზრდას და შესაბამისად, ამ ცვლილებას დადებითად შეხვდნენ. მიუხედავად ამისა, არჩევნების მთავარმა დამკვირვებლებმა განაცხადეს, რომ „2020 წლის საპარლამენტო არჩევნები „ქართული ოცნების“ ხელისუფლების პირობებში ჩატარებულ არჩევნებს შორის ყველაზე ნაკლებ დემოკრატიული და თავისუფალი იყო“. მთავარი ოპოზიციური პარტიები ახლადმოწვეულ პარლამენტს ბოიკოტს წლის ბოლომდე უცხადებდნენ.

სსო-ებმა გადაწყვეტი მიიღეს შეასრულებინათ არჩევნების მონიტორინგში. არჩევნებს აკვირდებოდნენ ისეთი მთავარი სადამკვირვებლო ორგანიზაციები, როგორებიცაა სამართლიანი არჩევნებისა და დემოკრატიის საერთაშორისო საზოგადოება (ISFED), საქართველოს ახალგაზრდა იურისტთა ასოციაცია (საია) და „საერთაშორისო გამჭვირვალობა - საქართველო“ (TIG). ორგანიზაციებმა არჩევნების დღეს 100 გრძელვადიან დამკვირვებელთან ერთად დამატებით გაგზავნეს 4000 მოკლევადიანი დამკვირვებელი. პანდემიისა და მასთან დაკავშირებული მოგზაურობის შეზღუდვების გამო, საერთაშორისო დამკვირვებლების დეფიციტის პირობებში სწორედ ეს ადგილობრივი დამკვირვებლები უზრუნველყოფდნენ უშუალოდ პროცესზე დაკვირვებას. არჩევნები მნიშვნელოვანი გამოწვევა იყო სსო-ებისთვისაც. დიდი გამოცდილების მქონე სადამკვირვებლო ორგანიზაციამ, სამართლიანი არჩევნებისა და დემოკრატიის საერთაშორისო საზოგადოებამ (ISFED), ხმების პარალელური დათვლის თავდაპირველ შედეგებში აღიარა „ადამიანური შეცდომა“, რომელიც ოპოზიციამ მოიხსენია, როგორც არჩევნების გაყალბების მტკიცებულება. ორგანიზაციის ახალი

დირექტორი იძულებული გახდა დაეტოვებინა თანამდებობა, რადგან საბჭომ იგი პასუხისმგებლად ცნო დაგვიანებული კომუნიკაციის გამო, რომელიც მმართველმა პარტიამ გამოიყენა სექტორის დისკრედიტაციისთვის.

COVID-19-ის პანდემიამ საქართველოს ეკონომიკური და პოლიტიკური კლიმატი კიდევ უფრო გააუარესა. ქვეყანაში COVID-19-ის პირველი შემთხვევა თებერვლის ბოლოს დადასტურდა. პანდემიის პირველი ტალღა მსუბუქი იყო - ზაფხულის ბოლოსთვის ჯამში კორონავირუსის 1500-ზე ნაკლები შემთხვევა იყო დაფიქსირებული. თუმცა ვითარება მკვეთრად გაუარესდა შემოდგომას, როცა წინასაარჩევნო კამპანია იყო გააქტიურებული და ინფექციური შემთხვევების რაოდენობამ წლის ბოლომდე მეოთხედ მილიონს მიაღწია.

მარტის შუა რიცხვებში მთავრობამ მნიშვნელოვნად შეზღუდა საერთაშორისო ფრენები და დააწესა ორკვირიანი სავალდებულო კარანტინი საქართველოში დაბრუნებული მოქალაქეებისთვის. 21 მარტიდან 22 მაისამდე ქვეყანაში დაწესდა ორთვიანი საგანგებო მდგომარეობა. საგანგებო მდგომარეობის დროს აიკრძალა სამ ადამიანზე მეტის ერთად შეკრება და ამოქმედდა კომენდანტის საათი. საგანგებო მდგომარეობის დასრულების შემდეგ, „ქართული ოცნების“ ხელმძღვანელობით, პარლამენტმა მიიღო კანონ-პროექტი, რომლის მიხედვითაც მთავრობას ადამიანის ზოგიერთი ძირითადი კონსტიტუციური უფლებებისა და თავისუფლებების (მათ შორის შეკრებისა და გადაადგილების თავისუფლების) შეზღუდვა საგანგებო მდგომარეობის გამოცხადების გარეშე ექნება შესაძლებელი. „საერთაშორისო გამჭვირვალობა - საქართველომ“ გააკრიტიკა კანონპროექტი და ამტკიცებდა, რომ აღნიშნული საკანონმდებლო ცვლილებები „ეწინააღმდეგება კონსტიტუციას“. ნოემბერში, ინფიცირების შემთხვევების მზარდი რაოდენობის საპასუხოდ, მთავრობამ ე. წ. ლოქდაუნის სხვა შეზღუდვებთან ერთად მთელ ქვეყანაში აღადგინა კომენდანტის საათი. შეზღუდვები მოქმედებდა წლის ბოლომდე.

ორი ჩაკეტვის შედეგად ქვეყნის ეკონომიკა მძიმედ დაზარალდა და 2020 წელს 6.1%-ით შემცირდა, ეს კი ყველაზე მკვეთრი კლებაა 1994 წლის შემდეგ. უმუშევრობის მაჩვენებელმა, რომელსაც დამატა საარსებო მეურნეობით დაკავებული თვითდასაქმებული მოქალაქეებიც, მესამე კვარტალში 17%-ს მიაღწია. საქართველოს მოქალაქეებს თავის გატანა უწევთ დაბალი თვიური ხელფასით, რომელიც შეადგენს 1 239 ლარს (დაახლოებით 380 ამერიკული დოლარს). სიტუაციას ართულებს ეროვნული ვალუტის მკვეთრი ვარდნაც, რომელიც წლის განმავლობაში ამერიკულ დოლართან მიმართებით 14.3%-ით გაუფასურდა.

სსო-ებმა სწრაფად ირეაგირეს პანდემიაზე, მოერგნენ ახალ გარემოებებს და უზრუნველყოფდნენ სერვისებს, რომლებიც საჭიროების შემთხვევაში ავსებდა სახელმწიფო დახმარებას. ისინი დახმარებას უწევდნენ მოწყვლად ჯგუფებს, სთავაზობდნენ უფასო სერვისებს დისტანციური სწავლებისთვის და ეხმარებოდნენ სახელმწიფოს პანდემიის შესახებ ინფორმაციის უმცირესობათა ენაზე გავრცელებაში.

ქვეყანაში არსებული რთული ვითარების მიუხედავად, სსო-ებმა შეინარჩუნეს სტაბილურობა და უმეტესი მიმართულებით გაუმჯობესებაც კი შეინიშნა. მაგალითად, გაუმჯობესდა ორგანიზაციული შესაძლებლობები და სერვისის მიწოდება. სსო-ებმა აჩვენეს გაზრდილი გამძლეობა, მოქნილობა, ადაპტირება და სწრაფად ირეაგირეს ჯანდაცვის უპრეცედენტო კრიზისის შედეგად წარმოქმნილ საჭიროებებზე. სექტორის საჯარო იმიჯი გაუმჯობესდა, ვინაიდან საზოგადოებამ აღიარა მათი ძალისხმევა. ოდნავ გაუმჯობესდა ადვოკატირებაც და სსო-ები წარმატებით ადვოკატირებდნენ სხვადასხვა საკითხს. მათ გააძლიერეს თავიანთი ქსელები, თანამშრომლობა და ძალისხმევა მიმართეს გრძელვადიან საკითხებზე, რაც ხელს უწყობს დარგობრივი ინფრასტრუქტურის ზომიერ გაუმჯობესებას. სამართლებრივი გარემო და ფინანსური სიცოცხლისუნარიანობა კი ძირითადად უცვლელი დარჩა.

სსო-ები საქართველოში რეგისტრირებულია, როგორც არაკომერციული იურიდიული პირები. სტატისტიკის ეროვნული სამსახურის მონაცემებით, წლის ბოლოსთვის რეგისტრირებული იყო 28 938 არაკომერციული იურიდიული პირი, რომელთაგანაც მხოლოდ 3 774 ფუნქციონირებდა. სსო-ების

დიდი ნაწილი რეგისტრირებულია დედაქალაქ თბილისში და სხვა დიდ ქალაქებში - ქუთაისში, ბათუმსა და რუსთავში. საზოგადოებრივი ორგანიზაციები ძირითადად მუშაობენ ისეთ სფეროებში, როგორებიცაა ადამიანის უფლებები, განათლება, თემის განვითარება და ადგილობრივი საკითხები, ახალგაზრდობა და ბავშვები, სოციალური და შრომითი უფლებები.

რუსეთის მიერ ოკუპირებულ აფხაზეთსა და ცხინვალის/სამხრეთ ოსეთის რეგიონებში სსო-ები მოქმედებენ მნიშვნელოვნად განსხვავებულ სამართლებრივ, სოციალურ და ეკონომიკურ პირობებში იმ ორგანიზაციებთან შედარებით, რომლებიც ფუნქციონირებენ ქვეყნის სხვა ნაწილში. არსებობს მნიშვნელოვანი სხვაობა საქართველოს სხვა ნაწილებში დაფუძნებული სსო-ების ორგანიზაციულ შესაძლებლობებსა და აფხაზეთისა და სამხრეთ ოსეთის სსო-ების ორგანიზაციულ შესაძლებლობებს შორის. საერთაშორისო დონორები ძალიან შეზღუდულ მხარდაჭერას უწევენ სსო-ებს სამხრეთ ოსეთში, ხოლო აფხაზეთში დაფუძნებული ორგანიზაციები შედარებით მეტ მხარდაჭერას იღებენ. აფხაზეთში, სამხრეთ ოსეთთან შედარებით, სსო-ები უფრო გავლენიანნი არიან და უფრო მეტი არეალი აქვთ ფუნქციონირებისთვის. მაგალითად, ჰუმანიტარული დახმარების კომისიამ, რომელიც მოიცავს სამ ადგილობრივ სსო-ს, 2020 წელს განაახლა მუშაობა აფხაზეთის ახალი დე ფაქტო კაბინეტის პირობებში. თუმცა, 2020 წლის ნოემბერში აფხაზეთის დე ფაქტო ხელისუფლებამ ხელი მოაწერა რუსეთთან ერთიანი სოციალურ-ეკონომიკური სივრცის ფორმირების შესახებ პროგრამას. ამის გამო ხელისუფლებამ უნდა განაახლოს ადგილობრივი კანონმდებლობა, მათ შორის კანონები, რომლებიც არეგულირებს სსო-ების მუშაობას და 2021 წლისათვის უნდა შეუსაბამოს ისინი რუსეთში მოქმედ შემზღუდავ კანონს „უცხოელი აგენტების შესახებ“. ჰუმანიტარული პროგრამების ცენტრი, რომელიც არის აფხაზეთში მოქმედი სსო, უფასო იურიდიულ დახმარებას სთავაზობს სოციალურად დაუცველ ადამიანებს სოხუმში და ასევე რეგიონის ეთნიკური ქართველებით დასახლებულ აღმოსავლეთ ნაწილებში. ამავდროულად სამხრეთ ოსეთში უზენაესმა სასამართლომ იანვარში გააუქმა პირველი ინსტანციის სასამართლოს გამამართლებელი განაჩენი ეთნიკურად ქართველი სამოქალაქო აქტივისტის თამარა მეარაყიშვილის მიმართ რამდენიმე ყალბ ბრალდებაზე. ზოგიერთი ექსპერტი აღნიშნავს 2020 წელს ქართველ, აფხაზ და სამხრეთ ოსეთის აქტივისტებს შორის ჩართულობის ზრდის ტენდენციას. ასეთი ჩართულობა, უპირველეს ყოვლისა, ხდებოდა ონლაინ რეჟიმში, რადგან კრემლის მიერ მხარდაჭერილი დე ფაქტო ხელისუფლება მთელი წლის განმავლობაში კეტავდა საქართველოში გადასასვლელებს. მაგალითად, გავრცელებული ინფორმაციით, გერმანიის ბერგჰოფის ფონდმა ქართულ და აფხაზ სსო-ებთან ერთად მოაწყო ონლაინ შეხვედრები იმ ქართველ, აფხაზ და ოს სამოქალაქო და სამშვიდობო აქტივისტებს შორის, რომლებიც ფოკუსირებულნი არიან კონფლიქტის სხვადასხვა მხარეს შორის ურთიერთობების ნორმალიზებაზე.

სამართლებრივი გარემო: 3.3

2020 წელს სსო-ების მარეგულირებელი სამართლებრივი გარემო არ შეცვლილა.

მათი რეგისტრაცია ხდება იუსტიციის სახლებში. რეგისტრაციის ღირებულება შეადგენს 100 ლარს (30 ამერიკული დოლარს) და საჭიროა ერთი სამუშაო დღე. გაორმაგებული საფასურის გადახდის შემთხვევაში იუსტიციის სახლები სთავაზობენ იმავე დღეს რეგისტრაციის მომსახურებასაც. მარტის ბოლოს, პანდემიით გამოწვეული ვითარების გამო, ქვეყნის მასშტაბით დაიხურა იუსტიციის სახლები და მომსახურება გადავიდა ონლაინ რეჟიმზე. ამან განაპირობა მათი სერვისების შეფერხებული მიწოდება ერთ თვეზე მეტი ხნით. აღსანიშნავია, რომ სსო-ების გაუქმება მოიცავს უფრო ხანგრძლივ და რთულ პროცედურებს.

საქართველოს კონსტიტუცია უზრუნველყოფს გაერთიანების, შეკრების და გამოხატვის თავისუფლებას. საქართველოს კანონმდებლობით, როგორც წესი, სსო-ებს შეუძლიათ თავისუფლად იმოქმედონ. მიუხედავად ამისა, ზოგიერთი ორგანიზაცია, მაგალითად, ლესბოსელ, გეი, ბისექსუალ, ტრანსგენდერ და ინტერსექს (ლგბტი) მოსახლეობასთან მომუშავე ორგანიზაციები აწყდებიან თავიანთი უფლებების რეალიზების პრობლემებს. ასეთ ორგანიზაციებს ძალადობრივი ულტრამემარჯვენე ჯგუფები მუდმივად ემუქრებიან და ხელისუფლება ვერ უზრუნველყოფს მათ დაცვას. „თბილისი პრაიდის“ ოფისს, რომელიც ქვიარ მოქალაქეების

შეკრების უფლების მომხრეა, რადიკალური ჯგუფები არაერთხელ დაესხნენ თავს საღებავებითა და კვერცხებით, მის თანამშრომლებს კი მიაყენეს სიტყვიერი შეურაცხყოფა და დაემუქრნენ. ორგანიზაციის შენობასთან ყოფნის მიუხედავად, პოლიციამ ვერ აღკვეთა სისტემური ძალადობის ეს აქტები.

2020 წელს მთავრობამ გაამკაცრა კონტროლი აქტივისტების არაფორმალური ჯგუფების გამოხატვისა და შეკრების თავისუფლებაზე. თბილისის მერიამ დააჯარიმა ქუჩის ორი მხატვარი აქტივისტი ზიძინა ივანიშვილის, საქართველოს ყველაზე მდიდარი ადამიანისა და მაშინდელი მმართველი პარტიის თავმჯდომარის, რეზიდენციის მახლობლად, გვირაბის კედლებზე ანტისამთავრობო წარწერების გაკეთების გამო და დაჯარიმების მიზეზად კულტურული მემკვიდრეობის დაზიანება დაასახელა. აქტივისტები აცხადებდნენ, რომ ადრე იმავე შენობაზე აპოლიტიკური შინაარსის ქუჩის მხატვრობის განთავსების გამო არ დაჯარიმებულან. პოლიციამ ასევე დააჯარიმა კიდევ ერთი აქტივისტი 2000 ლარით (\$610) მაღალსართულიანი შენობის აივნებიდან იმ ზანერის ჩამოკიდების გამო, რომელიც აპროტესტებდა თბილისის მერიის მიერ ე.წ. უკანონოდ აშენებული სახლების ნგრევას. საკამათო გახდა ისიც, რომ ჯარიმა მივიდა საკონსტიტუციო სასამართლოს გადაწყვეტილებიდან რამდენიმე დღეში. არადა საკონსტიტუციო სასამართლომ დაადგინა, რომ გამოხატვის თავისუფლება, რომელიც გამოვლინდა ვიზუალური მედიის კერძო საკუთრებაში განთავსების ფორმით, არ შეიძლება გადაწონილიყო შენობების გარეგნული იერსახის დაცვის პრეტენზიებით. COVID-19-ის გამო გამოცხადებული საგანგებო მდგომარეობის დროს, მარტიდან მაისამდე, საპროტესტო გამოსვლები და ხანდახან სამზე მეტი ადამიანის შეკრება იზღუდებოდა. აპრილში პოლიციამ 3 000 ლარით (დაახლოებით \$920-ით) დააჯარიმა მამაკაცი, რომელიც მთავრობის ადმინისტრაციის შენობაში გამოჩნდა პანდემიის შეზღუდვების გასაპროტესტებლად. წლის განმავლობაში სსო-ებმა და არაფორმალურმა ჯგუფებმა გამოხატეს შეშფოთება ხელისუფლების მიერ პანდემიასთან დაკავშირებული შეზღუდვების სავარაუდო გამოყენების გამო, რომელიც შეიძლება მიმართული ყოფილიყო, როგორც პროტესტის შეზღუდვის საშუალება 2020 წლის არჩევნების შემდგომ პერიოდში.

მმართველი პარტიის წარმომადგენლები განაგრძობდნენ სსო-ების მუშაობის დელეგიტიმაციას მათი დღის წესრიგის კითხვის ნიშნის ქვეშ დაყენებით და ამტკიცებდნენ მათ მიკერძოებულობას ყოფილი მმართველი პარტიის - „ერთიანი ნაციონალური მოძრაობის“ მიმართ. მაისში Facebook-მა წაშალა მედია პლატფორმა Espersona-ს 730 გვერდი, ანგარიშები და ჯგუფები, რომლებიც, როგორც ამტკიცებდნენ, დაკავშირებული იყო პარტია „ქართულ ოცნებასთან“. ატლანტიკური საბჭოს ციფრული გამოძიების კვლევის ლაბორატორიის (DFRLab) კვლევამ, რომელიც თანამშრომლობდა Facebook-თან და სარგებლობდა წვდომით Espersona-ს ანგარიშებზე, მათ წაშლამდე აჩვენა, რომ ქსელის სამიზნე იყო როგორც ოპოზიცია, ისე აქტივისტთა ჯგუფები.

საქართველოს საგადასახადო კოდექსი საშუალებას აძლევს საზოგადოებრივ ორგანიზაციებს, მოითხოვონ დამატებითი ღირებულების გადასახადის (დღგ) დაბრუნება საგრანტო ხარჯებზე ფინანსური ოპერაციების განხორციელებიდან სამი თვის განმავლობაში. დონორთა წესები დღგ-ს დაბრუნების გამოყენების შესახებ განსხვავებულია - ზოგიერთი მათგანი სსო-ებს საშუალებას აძლევს, დაიბრუნონ თანხა. საქართველოს კანონმდებლობით სსო-ებს აქვთ უფლება, ჩაერთონ ეკონომიკურ საქმიანობაში, მაგრამ ამ საქმიანობიდან მიღებული შემოსავალი იბეგრება იმავე განაკვეთით, როგორც ნებისმიერი სხვა კომერციული ორგანიზაციის საქმიანობა. კანონმდებლობა სსო-ებს უკრძალავს, ეკონომიკური საქმიანობა ჩათვალონ თავიანთ ძირითად საქმიანობად.

სსო-ებმა, რომლებიც გეგმავენ საქველმოქმედო საქმიანობებში სპეციალიზაციას, უნდა გაიარონ დამატებითი პროცედურები საქველმოქმედო ორგანიზაციებად რეგისტრირებისთვის. საქველმოქმედო ორგანიზაციის სტატუსის რეგისტრაციისა და გაუქმების შესახებ გადაწყვეტილების მიღებაზე პასუხისმგებელია შემოსავლების სამსახურის უფროსი ფინანსთა მინისტრთან შეთანხმებით. ამ გადაწყვეტილების მისაღებად შემოსავლების სამსახურს ერთი თვე აქვს. საქველმოქმედო ორგანიზაციები სარგებლობენ დამატებითი საგადასახადო შეღავათებით, მაგრამ ისინი ასევე ექვემდებარებიან მთავრობის შემდგომ შემოწმებას და ვალდებული არიან, წარადგინონ დამატებითი ფინანსური და დამოუკიდებელი აუდიტის ანგარიშები. 2020 წლის ბოლოსთვის 116 საქველმოქმედო ორგანიზაცია ფუნქციონირებდა.

საწარმოების მიერ საქველმოქმედო ორგანიზაციაზე გაცემული შეწირულობის თანხა გაიქვითება ერთობლივი შემოსავლიდან, მაგრამ ის არ უნდა აღემატებოდეს წინა კალენდარული წლის წმინდა მოგების 10%-ს. ინდივიდუალური დონორები არ ექვემდებარებიან გამოქვითვას საქველმოქმედო შემოწირულობებისთვის.

2020 წელს პანდემიის გამო შეჩერდა არაერთი სამართლებრივი ინიციატივა, რომელსაც სსო-ები დიდი ხანის განმავლობაში ადვოკატირებდნენ. სსო-ები კვლავ ელიან იმ ცვლილებების მიღებას, რომლებიც სამთავრობო საგრანტო პროცესის სტანდარტიზაციას უზრუნველყოფს და საშუალებას მისცემს თვითმმართველ ორგანოებს, გასცენ გრანტები და აღიარონ სათემო ორგანიზაციები და სოციალური საწარმოები. ასევე შეფერხდა სოციალური მეწარმეობის შესახებ კანონპროექტის მიღება, რომელიც თავდაპირველად პარლამენტში 2018 წელს დარეგისტრირდა. სექტემბერში ორ ათეულზე მეტმა სსო-მ მიმართა პრემიერ-მინისტრსა და პარლამენტის თავმჯდომარეს კანონპროექტის მისაღებად, მაგრამ ამ მცდელობამ შედეგი არ გამოიღო.

სსო-ებმა როგორც თბილისში, ასევე რეგიონებში, იურიდიული კონსულტაციისთვის შესაძლებელია მიმართონ იმ ორგანიზაციებს, რომლებიც უშუალოდ ამ მიმართულებით მუშაობენ, მათ შორის საქართველოს ახალგაზრდა იურისტთა ასოციაციას, საქართველოს დემოკრატიული ინიციატივას, „უფლებები - საქართველოს“.

ორგანიზაციული შესაძლებლობები: 3.9¹

სსო-ების ორგანიზაციული შესაძლებლობები 2020 წელს მცირედად გაუმჯობესდა. ისინი იძულებულნი გახდნენ, შეემცირებინათ პირისპირ აქტივობები და მოქმედების არეალი. მიუხედავად ამისა, მათ აჩვენეს თავიანთი მდგრადობა, მოქნილობა და ადაპტირება პანდემიისა და მასთან დაკავშირებული ეკონომიკური ვარდნის შედეგად წარმოქმნილ რთულ გარემოებებთან. მაგალითად, სსო-ებმა, რომლებიც ტრადიციულად პრიორიტეტს ანიჭებენ უფლებებზე დაფუძნებულ

¹ ორგანიზაციული შესაძლებლობების ქულა 2018 წელს გადაკალიბრდა, რათა უკეთ ასახავდეს ქვეყანაში არსებულ ვითარებას და უკეთ შეესაბამებოდეს ის რეგიონის სხვა ქულებს.

ადვოკატირებას, დაიწყეს სხვადასხვა სერვისისა და აუცილებელი პროდუქტების მიწოდება იმ თემებისთვის, რომლებიც განსაკუთრებულად დაზარალებულნი პანდემიითა და ჩაკეტივით.

ანალოგიურად, ლგბტი ჯგუფები და მოკავშირეები მობილიზებულნი იყვნენ, რათა უზრუნველყოთ საკვები, ქირის გადასახადი და ფსიქოლოგიური მომსახურება ტრანსგენდერი საზოგადოებისთვის. სსო-ებმა, რომლებსაც უკვე ჰქონდათ სათანადო ცოდნა ტექნოლოგიების თვალსაზრისით, კიდევ უფრო გააფართოვეს კავშირი სხვა ორგანიზაციებთან, დაინტერესებულ მხარეებთან და სამიზნე ჯგუფებთან. სხვებმა გააუმჯობესეს თავიანთი ტექნოლოგიური უნარები, შეისწავლეს ახალი ონლაინ პლატფორმები და დაიწყეს თავიანთი საქმიანობის გაციფრულება.

მიუხედავად იმისა, რომ სსო-ებს ჰქონდათ შესამჩნევი პროგრესი მათი სამიზნე ჯგუფების იდენტიფიცირებაში, მათთან გრძელვადიანი ურთიერთობების დამყარება ჯერ კიდევ გამოწვევაა, ვინაიდან ამ ორგანიზაციების მუშაობის სპეციფიკა ძირითადად პროექტზე დაფუძნებული ხასიათისაა. ლოქდაუნის გამო სსო-ებს არ ჰქონდათ შესაძლებლობა, სამიზნე ჯგუფებთან შეენარჩუნებინათ პირისპირ კომუნიკაცია მთელი წლის განმავლობაში, მაგრამ მოხალისეებმა და სსო-ებმა არაერთი გზით შესთავაზა დახმარება პანდემიით დაზარალებულ ახალ სამიზნე ჯგუფებს.

პანდემიასთან დაკავშირებული შეზღუდვები გამოწვევების წინაშე აყენებდა სსო-ების სტრატეგიულ დაგეგმვასა და პროექტების განხორციელებას. ამის მიუხედავად, ბევრი ორგანიზაცია წარმატებით ადაპტირდა ახალ გარემოებებთან. გაურკვევლობის წინაშე მყოფ სსო-ებს მოუწიათ მრავალი სცენარის მოფიქრება და „აქ და ახლა“ მათი გრძელვადიანი ხედვების დაბალანსება. ბევრი სსო სწრაფად მობილიზდა მთავრობის მხარდასაჭერად COVID-19 კრიზისის მართვაში. მაგალითად, ისინი დაეხმარნენ მთავრობას შორეულ სოფლებში უმცირესობების ენებზე უსაფრთხოების რეკომენდაციების გავრცელებაში. ერთ-ერთი ასეთი ინიციატივის ფარგლებში, USAID-ის მიერ დაფინანსებულმა ტოლერანტობის, სამოქალაქო ცნობიერებისა და ინტეგრაციის მხარდაჭერის პროგრამამ (PITA) მთავრობისთვის მოამზადა საინფორმაციო ბროშურების ნახევარი მილიონი ეგზემპლარი. COVID-19 ჩაკეტვისა და მასთან დაკავშირებული მოგზაურობისა და შეკრების შეზღუდვების გამო ბევრი სსო იძულებული გახდა, გაეუქმებინა ისეთი პროექტები, რომელიც პირისპირ ინტერაქციას მოითხოვდა. თუმცა ბევრმა მათგანმა შეძლო აქტივობების ონლაინ რეჟიმში გადატანა.

მსხვილ სსო-ებს აქვთ კარგად განვითარებული მართვის სტრუქტურები, სტრატეგიები და დაფინანსების მრავალფეროვანი წყაროები, ხოლო მცირე ორგანიზაციები ხშირად მოქმედებენ მხოლოდ პერიოდულად - განსაკუთრებულ შემთხვევებში და მათი არსებობა დამოკიდებულია მათ დამფუძნებლებზე.

2020 წელს, მიუხედავად პანდემიით განპირობებული გამოწვევებისა, უმსხვილესმა სსო-ებმა მოახერხეს პერსონალის შენარჩუნება და გაზრდაც კი. მაგალითად, საარჩევნო მონიტორინგის განმახორციელებელმა სსო-ებმა წამოიწყეს ახალი ადვოკატირებისა და მონიტორინგის პროგრამები არჩევნებისთვის, რამაც მათ ახალი კადრების მოზიდვის საშუალება მისცა. საქართველოს ემიგრაციის ტენდენციები კვლავ უარყოფით გავლენას ახდენს სსო-ების ადმინისტრაციულ შესაძლებლობებზე. მაღალკვალიფიციური კადრების ემიგრაცია ქვეყნიდან და შიდა მიგრაცია სოფლებიდან დედაქალაქ თბილისში პრობლემებს უქმნის სსო-ებს როგორც რეგიონებში, ასევე თბილისში. რეგიონული სსო-ები

ორგანიზაციული შესაძლებლობები საქართველოში

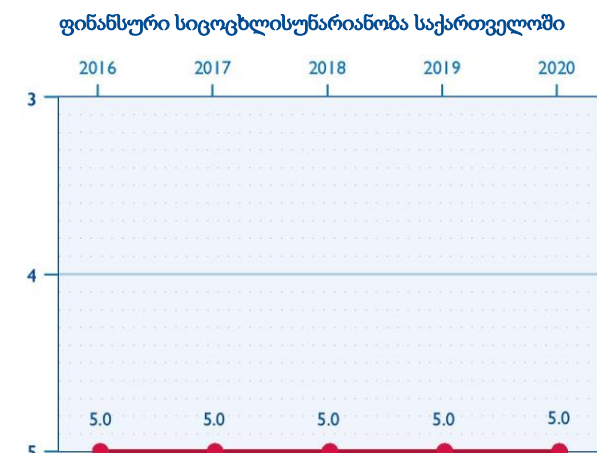

და სათემო ორგანიზაციები განსაკუთრებით ზარალდებიან, რადგან კვალიფიციური კადრები ხშირად გადადიან თბილისში.

მოხალისეებმა გააერთიანეს ძალები, რათა შეექმნათ კონკრეტულ მიზანზე დაფუძნებული, არაფორმალური ჯგუფები და პანდემიის დასაწყისში დახმარებოდნენ მოწყვლად ჯგუფებს. მაგალითად, გაზაფხულზე აქტივისტებმა შექმნეს Facebook-ის ჯგუფი. ჯგუფი აერთიანებდა ადამიანებს, როლებიც ითხოვდნენ დახმარებას და ასევე ადამიანებს, რომლებიც სთავაზობდნენ მათ დახმარებას კომუნალური მომსახურების ხარჯების დაფარვაში. ამ ინიციატივების ხანგრძლივობა და მათი წვლილი სსო სექტორის ზრდაში გამოჩნდება მომავალში, მაგრამ ეს ყველაფერი ნამდვილად მიუთითებს სსო-ების პოტენციალზე.

თბილისში დაფუძნებული სსო-ები ტექნიკური თვალსაზრისით რეგიონებში დაფუძნებულ სსო-ებზე უკეთ აღჭურვილი არიან. რამდენიმე მსხვილი სსო, მაგალითად „საერთაშორისო გამჭვირვალობა – საქართველო“, ფუნქციონირებს რეგიონულ ოფისებშიც. სასოფლო ტიპის დასახლებებში მოქმედმა ზოგიერთმა ორგანიზაციამ განაცხადა, რომ ინტერნეტის ხარისხი და სიჩქარე მნიშვნელოვანი გამოწვევა იყო მათთვის, განსაკუთრებით იმის გათვალისწინებით რომ პანდემიის პერიოდში ბევრი ტრენინგი და სხვა ღონისძიებები გადავიდა ონლაინ ფორმატში.

ფინანსური სიცოცხლისუნარიანობა: 5.0

2020 წელს მესამე სექტორის ფინანსური სიცოცხლისუნარიანობა არ შეცვლილა.

სსო-ების აბსოლუტური უმრავლესობა მეტწილად დამოკიდებული რჩება უცხოურ დაფინანსებაზე, რაც გარკვეულწილად საფრთხეს უქმნის მათ მდგრადობას. ევროკავშირი (EU) და USAID ისევ ქვეყნის უმსხვილეს დონორებად რჩებიან. 2020 წელს უცხოურმა დონორმა ორგანიზაციებმა სსო-ების დასახმარებლად რამდენიმე ახალი პროგრამა წამოიწყეს. ევროკავშირმა გამოყო დაფინანსება პროგრამისთვის, რომელიც სამოქალაქო საზოგადოების მდგრადობასა და სტაბილურობაზეა ორიენტირებული. პროგრამა მიზნად ისახავს, აღმოსავლეთ პარტნიორობის

ქვეყნებში, მათ შორის საქართველოში, მესამე სექტორისთვის COVID-ის დაუყოვნებელი და გრძელვადიანი უარყოფითი ზემოქმედების თავიდან აცილებას. ივლისში დაიწყო ოთხწლიანი პროექტი, რომლის ფარგლებშიც გამოიყო ცამეტი დამატებითი გრანტი საქართველოს სსო-ებისათვის, იურიდიული და ფსიქოლოგიური დახმარება გაეწია სამ ორგანიზაციას და შვიდმა ორგანიზაციამ მიიღო ტექნიკური მხარდაჭერის გრანტები გაციფრულებისთვის. სექტემბერში USAID-მა ქვეყანაში დეზინფორმაციის აღსაკვეთად დაიწყო ინფორმაციის უსაფრთხოებისა და სანდოობის ხელშეწყობის ხუთწლიანი პროგრამა, რომლის ბიუჯეტიც 7.5 მილიონი აშშ დოლარს შეადგენს. აღნიშნულ პროგრამას ბრიტანეთში დაფუძნებული Zinc Network ხელმძღვანელობს და ქართული და საერთაშორისო ორგანიზაციების კონსორციუმი ახორციელებს. მიუხედავად იმისა, რომ დონორებმა პანდემიის პირობებში გაზარდეს დაფინანსება სსო-ებისთვის, ჯერაც გასარკვევია, ეს ტენდენცია მომავალ წლებშიც შენარჩუნდება თუ არა.

არსებული პროგრამების მეშვეობით დონორებმა ასევე ხელმისაწვდომი გახადეს დაფინანსება იმ აქტივობებისთვის, რომლებიც უშუალოდ პანდემიას უკავშირდებოდა. USAID-ის დაფინანსებით საქართველოში მიმდინარეობს კანონის უზენაესობის ხელშეწყობის პროგრამა (PROLoG). PROLoG-ის

ფარგლებში ამოქმედდა COVID-19-ზე რეაგირების საგრანტო პროგრამა და გრანტის მიმღებ რვა ორგანიზაციას შორის ოთხი სწორედ სსო იყო. მათი პროექტები მიზნად ისახავდა პანდემიის პირობებში მოსახლეობის დახმარებას, მედიაში COVID-ის შესახებ დეზინფორმაციის აღკვეთას და სასამართლოების მუშაობაზე პანდემიის გავლენის შეფასებას. საქართველოში COVID-19-ის დაწყებისთანავე, USAID-ის ACCESS-ის პროგრამამ გასცა ოცდაორი სწრაფი რეაგირების გრანტი (RRG) საქართველოს სსო-ებზე, სამოქალაქო მოძრაობებსა და მოქალაქეთა ჯგუფებზე, რათა დახმარებოდა მათ პანდემიის შედეგების დაძლევაში.

დონორებმა თავიანთ პარტნიორ სსო-ებს მისცეს საშუალება, გადაეხდათ აქტივობებისა და პროექტის ვადებისათვის პანდემიის პირობებში. სსო-ებმა განაცხადეს, რომ მათ შეძლეს დაეზოგათ ხარჯები დაგეგმილი ღონისძიებების ონლაინ რეჟიმში ჩატარებით. თუმცა, ზოგადად, ეს ღონისძიებები ნაკლებად ეფექტური აღმოჩნდა პირისპირ (არადისტანციურ) რეჟიმში ჩატარებულ ღონისძიებებთან შედარებით.

საქართველოში ინდივიდუალური და კორპორატიული ფილანტროპია ჯერ კიდევ განსავითარებელია, თუმცა 2020 წელს ამ მხრივ გარკვეული გაუმჯობესება შეინიშნებოდა. ზოგიერთმა მსხვილი ბიზნესმა, მათ შორის ფინანსურად ძლიერი საბანკო სექტორის ნაწილმა, კორპორატიული სოციალური პასუხისმგებლობის (CSR) ფარგლებში სსო-ებთან თანამშრომლობა დაიწყო. საქართველოს ბანკმა, თიბისი ბანკმა, Caucasus Online-მა და Glovo-მ დაიწყეს პარტნიორობა „ჩართე“ (მიეცი წვდომა ინტერნეტზე) პლატფორმასთან, რომელიც საშუალებას აძლევს კერძო პირებს და კომპანიებს, დაუფინანსონ ინტერნეტი სოციალურად დაუცველ უფროსკლასელებს. კორპორატიული სოციალური პასუხისმგებლობის კლუბი (CSR Club), რომელიც შეიქმნა 2015 წელს, 2020 წლიდან გლობალური შეთანხმების საქართველოს ქსელს (Global Compact Network Georgia) შეუერთდა და ამჟამად კლუბში ჩართულია ათი სსო. მიუხედავად ამ მაგალითებისა, სსო-ების თანამშრომლობა ბიზნეს სექტორთან მაინც იშვიათია.

საზოგადოებრივი ორგანიზაციები ხშირად უზრუნველყოფენ სახსრების მოძიებას სოციალური მიზნებისა და საგანგებო სიტუაციებისთვის, მაგრამ ეს ქმედებები გამიზნულია განსაკუთრებული შემთხვევებისთვის და მცირედად მოიცავს გრძელვადიან დაგეგმარებას. ხალხის შემოწირულობით (ე. წ. ქრაუდფანდინგით) შეგროვებული თანხებიც უცხოელი დონორების შემოწირულობებთან შედარებით მოკრძალებულია. ივნისში სსო „ორბელიანმა“ შექმნა თავისი ონლაინ ქრაუდფანდინგის პლატფორმა და ხალხის თანადაფინანსება მოიპოვა პროექტებმა, რომლებიც დაკავშირებულია COVID-19-თან, ეკოლოგიასთან, განათლებასთან და ა. შ. ექვს თვეში პლატფორმამ თხუთმეტი ინიციატივისთვის 35 000 ლარი (დაახლოებით \$10 730) მოიზიდა. დაფინანსების მამიებლებს შეუძლიათ თავიანთი იდეები განათავსონ პლატფორმაზე და ხალხისგან 10 000 ლარამდე (დაახლოებით \$2 800) მოიძიონ.

სხვა წყაროებიდან მიღებული თანხები - მაგალითად, მომსახურების გაწევის შედეგად მიღებული შემოსავალი და საწევრო გადასახადებიდან შემოსული თანხები, სსო-ების მთლიანი შემოსავლის მცირე წილს წარმოადგენს. საქართველოს ახალგაზრდა იურისტთა ასოციაცია (საია), ქვეყნის ერთ-ერთი უმსხვილესი სსო, ფინანსდება საწევრო შენატანებითაც, მაგრამ ასე შეგროვებული თანხა მისი საოპერაციო ხარჯების მხოლოდ უმნიშვნელო ნაწილს ფარავს.

მთავრობას არ აქვს კარგად ჩამოყალიბებული ერთიანი პოლიტიკა მესამე სექტორის დაფინანსების კუთხით. სსო-ებს, განსაკუთრებით სადამკვირვებლო ორგანიზაციებს, არ სურთ დაფინანსებისთვის მიმართონ მთავრობას, რათა არ ჰქონდეს ადგილი პარტიულ გავლენას და პროცესის გამჭვირვალობის შეზღუდვას. საარჩევნო სისტემების განვითარების, რეფორმებისა და სწავლების ცენტრმა 2020 წელს განაგრძო სახელმწიფო სახსრების განაწილება სსო-ებისთვის. ცენტრმა დააფინანსა ორმოცდაოთხი სსო, რათა მათ აემაღლებინათ ამომრჩეველთა ცნობიერება ოქტომბრის არჩევნების წინ. ოპოზიცია ამტკიცებდა, რომ ეს თანხები გადაეცათ მთავრობის მიერ შექმნილ არასამთავრობო ორგანიზაციებს (GONGOS). ადგილობრივ თვითმმართველობებს სსო-ებისთვის გრანტების გაცემაზე იურიდიული უფლებამოსილება არ გააჩნიათ.

ინსტიტუციურად ძლიერი სსო-ები, რომლებიც, როგორც წესი, დაფუძნებულია თბილისში, იყენებენ ფინანსური მართვის მოწინავე სისტემებს და ჰყავთ სპეციალიზებული პერსონალი. თუმცა მცირე ორგანიზაციებს ასეთი სისტემები არ გააჩნიათ. საქართველოში მხოლოდ ზოგიერთი სსო ატარებს დამოუკიდებელ აუდიტს და აქვეყნებს შედეგებს.

ადვოკატირება: 3.5

სსო-ების ადვოკატირება ოდნავ გაუმჯობესდა 2020 წელს, თუმცა ადვოკატირების კონტექსტი და გარემო-პირობები კვლავ რთულია. მიუხედავად ხელისუფლების მუდმივი კრიტიკისა მოწინავე სადამკვირვებლო ორგანიზაციების მიმართ, ხელისუფლება ფორმალურად ღია რჩება სსო-ებთან პარტნიორობისთვის და მათი ინიციატივების მოსმენისთვის. ეს თანამშრომლობა ხშირად რეალურ შედეგებს არ იძლევა, განსაკუთრებით კი მაშინ, როცა საქმე ეხება პოლიტიკურად სენსიტიურ საკითხებს. სსო-ებს კვლავაც ფართოდ იწვევენ სხვადასხვა სამთავრობო სამუშაო ჯგუფებში, საბჭოებსა და საკონსულტაციო შეხვედრებზე მონაწილეობის მისაღებად, მაგრამ მათ შენიშნეს იშვიათად ითვალისწინებენ გადაწყვეტილების მიღებისას.

მიუხედავად ამ სისტემური დაბრკოლებებისა, სსო-ები კვლავ უჭერდნენ მხარს სხვადასხვა საკითხს, მათ შორის Facebook-ის ე.წ. სარეკლამო ბიბლიოთეკის (Facebook Ad Library) შემოღებას, რათა არჩევნების წინ ქართველების რჩეულ სოციალურ მედია პლატფორმაზე პოლიტიკური პარტიების რეკლამა უფრო გამჭვირვალე ყოფილიყო. ადვოკატირების კიდევ ერთმა წარმატებულმა კამპანიამ განაპირობა ის, რომ Facebook-მა სექტემბერში გააფართოვა ფაქტების გადამოწმების პროგრამა საქართველოში. ამ პროგრამის ფარგლებში ორი ადგილობრივი სსო - მედიის განვითარების ფონდის პროექტი „მითების დეტექტორი“ და საქართველოს რეფორმების ასოციაციის (GRASS) პროგრამა „Factcheck.ge“ - იზრუნებს, რომ პლატფორმაზე შეიზღუდოს დეზინფორმაციის გავრცელება.

სსო-ები მხარს უჭერდნენ პროპორციულ საარჩევნო სისტემაზე გადასვლას. გარდა ამისა, საარჩევნო კოდექსში შევიდა გენდერული კვოტირების მექანიზმის ცვლილება, რომელსაც დიდი ხნის განმავლობაში ელოდნენ. არჩევნების შემდეგ სსო-ებმა ისაუბრეს გასაჩივრებისა და აპელაციის პროცესში გამოვლენილ მთელ რიგ ხარვეზებზე.

2020 წელს პრობლემურ სასამართლო რეფორმასთან დაკავშირებით საქართველოში მოქმედმა სსო-ებმა საერთაშორისო ყურადღება მიიპყრეს. თებერვალში საქართველოში ვიზიტის დროს, USAID-ის ადმინისტრატორის მოადგილემ ბონი გლიკმა მოუწოდა პარლამენტს, გაეთვალისწინებინა სამოქალაქო საზოგადოებისა და ევროპის უსაფრთხოებისა და თანამშრომლობის ორგანიზაციის (ეუთო) რეკომენდაციები უზენაესი სასამართლოს მოსამართლეების დანიშვნის პროცესის გასაუმჯობესებლად. ნოემბერში, თბილისში მისი ხანმოკლე ვიზიტის დროს, აშშ-ს ყოფილი სახელმწიფო მდივანი მაიკ პომპეო სასამართლოს დამოუკიდებლობის საკითხის განსახილველად სამოქალაქო საზოგადოების წარმომადგენლებს შეხვდა. აშშ-ის 2021 წლის კონსოლიდირებული ასიგნებების აქტი, რომელსაც 2020 წლის დეკემბერში პრეზიდენტმა დონალდ ტრამპმა მოაწერა ხელი, საქართველოს დასახმარებლად 132 მილიონი აშშ დოლარის გამოყოფას ითვალისწინებს. თუმცა განმარტეს, რომ თანხის გაცემა ქვეყანაში კანონის უზენაესობისა და ანგარიშვალდებულო ინსტიტუტების მდგომარეობაზე იქნებოდა დამოკიდებული.

გარემოსდაცვითმა სსო-ებმა და არაფორმალურმა აქტივისტებმა ყურადღება გაამახვილეს იმერეთის რეგიონში ნამახვანის ჰიდროელექტროსადგურის სადავო მშენებლობის საკითხზე, ისინი ადგილზე მართავდნენ დემონსტრაციების და ასევე აქტიურობდნენ სოციალური მედიის საშუალებით. გარდა ამისა, საია-მ სასამართლოში აღძრა საქმე პროექტის შეჩერების მოთხოვნით. ნოემბერში პოლიციამ დაარბია მშვიდობიანი მოსახლეობა, რომელიც სამშენებლო მოედანთან არსებულ გზატკეცილს ბლოკავდა. სსო-ებმა დაგმეს მთავრობის ქმედება დიალოგის ნაცვლად დემონსტრანტების მიმართ გამოვლენილი ზეწოლის გამო.

საზოგადოებრივი ორგანიზაციები აგრძელებენ დეცენტრალიზაციის რეფორმის ლობირებას, მხარს უჭერენ შესაძლებლობების გაზრდას ადგილობრივი ხელისუფლებებისთვის, რომლებიც ჯერ კიდევ უმეტესად დამოკიდებულნი არიან თბილისში მიღებულ გადაწყვეტილებებზე. მიუხედავად იმისა, რომ ეს მცდელობები დღემდე წარუმატებელია, რიგი მსხვილი პროექტისა წარმატებით უჭერს მხარს ადგილობრივ აქტივიზმს, თანამონაწილეობრივ ადვოკატირებას და განვითარებას საქართველოს რეგიონებში. მაგალითად, ევროპის სამეზობლო პროგრამა სოფლისა და სოფლის განვითარებისათვის (ENPARD) საშუალებას აძლევს ადგილობრივ სამოქმედო ჯგუფებს (LAGs), ჩაერთონ სოფლის განვითარების სტრატეგიების დაგეგმარებასა და განხორციელებაში.

მედიის თავისუფლება სსო-ებისთვის 2020 წელს ცენტრალურ საკითხად დარჩა. მედიის ადვოკატირებისთვის შექმნილმა კოალიციამ, რომელიც შედგება ათეული ორგანიზაციისგან, მიმართა საერთაშორისო საზოგადოებას „საგანგაშო პროცესების“ გამო. მათ შორის ერთი საკითხი ეხებოდა ბათუმში მოქმედ აჭარის ტელევიზიას, სადაც მთავრობისადმი კეთილგანწყობილმა დირექტორმა ტელევიზიაში რამდენიმე ძირითადი ჟურნალისტი და წამყვანები გაათავისუფლა. კოალიციამ ასევე მოუწოდა შინაგან საქმეთა სამინისტროს, რომ მიეღო გადაუდებელი ზომები პანკისის ხეობაში ჟურნალისტების საქმიანობაში ჩარევის თავიდან ასაცილებლად, სადაც ადგილობრივმა რადიომ ძალადობრივი მუქარები მიიღო. ვარაუდობდნენ, რომ ზოგიერთი მათგანი მმართველი პარტიის ადგილობრივი წარმომადგენლებისგან იყო.

სექტემბერში პარლამენტმა მიიღო შრომის კოდექსის ყოვლისმომცველი პაკეტი, რომელმაც გააფართოვა შრომითი უფლებები და შრომის ინსპექციის მანდატი. ცვლილებები ნაწილობრივ ჩამოყალიბდა სსო-ების ხელმძღვანელობითა და გამოცდილებით. ცვლილებებმა საქართველოს კანონები მოიცვანა შესაბამისობაში მის ევროპულ და საერთაშორისო ვალდებულებებთან. ისინი ასევე მოიცავდა კონკრეტულ რეკომენდაციებს სამოქალაქო საზოგადოების ჯგუფებისგან.

თერთმეტმა სსო-მ სახალხო დამცველის აპარატთან ერთად ჩაატარა ადვოკატირების კამპანია და გაეროს ადამიანის უფლებათა საბჭოს წარუდგინა უნივერსალური პერიოდული მიმოხილვის (UPR) ალტერნატიული ანგარიში, რომელიც მიზნად ისახავდა რეკომენდაციების მიწოდებას საერთაშორისო პარტნიორებისა და დიპლომატიური კორპუსისთვის. ჯგუფმა ჩამოთვალა რიგი პრობლემატური საკითხები, რომლებიც ეხება სექსუალურ და რეპროდუქციული ჯანმრთელობის უფლებებს, სოციალურ-ეკონომიკური უფლებებს, ეთნიკური და რელიგიური უმცირესობების უფლებებს, პატიმრებს, ქალებს, ლგბტი ადამიანებს, ბავშვებს, რელიგიურ თავისუფლებას, მიგრანტების უფლებებს და ასევე სასამართლოს დამოუკიდებლობას.

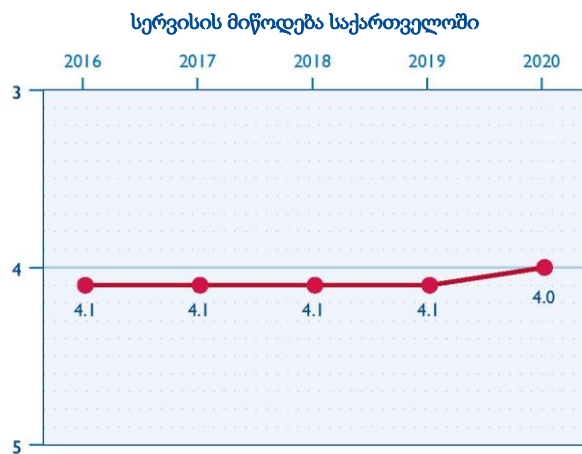
ევროკავშირმა ბოლო მოხსენებაში აღნიშნა სამოქალაქო საზოგადოების აქტიური როლი და ჩართულობა საქართველოს მიერ ასოცირების შეთანხმების შესრულების მონიტორინგში, მათ შორის ევროკავშირთან ღრმა და ყოვლისმომცველი თავისუფალი სავაჭრო სივრცის შესახებ შეთანხმების (DCFTA) აღსრულებაში, პოლიტიკის ფორმულირებასა და მთავრობის პასუხისმგებლობის დაკისრებაში, მათ შორის ადგილობრივ დონეზე.

მიუხედავად ამ წარმატებული მაგალითებისა, შეინიშნება მთავრობასა და სსო-ებს შორის კავშირის ზოგადი ნაკლებობა და კონსტრუქციული თანამშრომლობის სიმცირე ისეთ საკითხებზე, როგორებიცაა სასამართლო დამოუკიდებლობა, საარჩევნო რეფორმები და ადამიანის უფლებები. სსო-ების ქსელები და ქოლგა ორგანიზაციები, როგორც წესი, მთავრობას მიმართავენ ღია წერილებითა და

განცხადებებით. ორ სექტორს შორის დიალოგი ხშირად ფორმალურად იმართება და არა მთავრობის ქვეყნის სურვილის გამო, რომ გაითვალისწინოს სსო-ს მოსაზრებები.

სსო-ები, მათ შორის სამოქალაქო საზოგადოების ინსტიტუტი, კვლავ განაგრძობდნენ ადვოკატირებას სექტორის სამართლებრივი გარემოს გასაუმჯობესებლად. თუმცა, პანდემიამ, მწვავე საპარლამენტო არჩევნებმა და 2020 წლის მიმდინარე პოლიტიკურმა კრიზისმა საქართველოში სამოქალაქო საზოგადოების, მედიისა და დონორების ყურადღების უმეტესი ნაწილი მიიპყრო და ამან შეაჩერა ადვოკატირების პროცესიც.

სერვისის მიწოდება: 4.0

სერვისის მიწოდების ხარისხი 2020 წელს ოდნავ გაუმჯობესდა.

სსო-ებმა სწრაფად ირეაგირეს პანდემიით გამოწვეულ საჭიროებებზე და გაზარდეს სერვისები საზოგადოებრივი ჯანდაცვის უპრეცედენტო კრიზისის დროს. მაგალითად, ევროკავშირის მხარდაჭერით, ქალთა საინფორმაციო ცენტრმა და მისმა პარტნიორმა სსო-ებმა წამოიწყეს პროგრამა ოჯახში ძალადობის მსხვერპლთა მხარდასაჭერად, რომელთა რიცხვიც, როგორც ვარაუდობენ, გაიზარდა პანდემიისა და ლოქდაუნის პირობებში.

ზოგადად, სსო სერვისები დიდწილად

ორიენტირებულია სოციალურ სერვისებსა და უფასო იურიდიულ დახმარებაზე, მაგრამ სულ უფრო და უფრო ხშირად გვთავაზობენ ახალ სერვისებსაც, მათ შორის ფსიქოლოგიურ, სამედიცინო და სოციალური სამუშაოს მხარდაჭერა სერვისებს. მაგალითად, თანასწორობის მოძრაობამ, ლგბტი უფლებების დამცველმა ჯგუფმა, გააფართოვა აივ პრევენციის პროგრამა - „პროფილაქტიკა კონტაქტად“ (PrEP) და 2020 წელს პროგრამის ბენეფიციარებს შესთავაზა B ჰეპატიტის უფასო ვაქცინაცია.

ბევრი თვლის, რომ არსებობს შეუსაბამობა სსო-ების სამოქმედო ფოკუსსა და საზოგადოების საჭიროებებს შორის. მათი თქმით, სსო-ები აქცენტს აკეთებენ კარგი მმართველობის ადვოკატირებაზე მაშინ, როცა საზოგადოების მთავარი ინტერესი და საჭიროება უმუშევრობას და სოციალურ კეთილდღეობას უკავშირდება. თუმცა, ზოგადად, სსო სერვისებისა და აქტივობების უმეტესობა ეფექტურად პასუხობს ადგილობრივ საჭიროებებს. საჭიროებების შეფასებას, როგორც წესი, ატარებენ როგორც დონორები, ისე მისი განმანათლებლებელი პარტნიორები. ადგილობრივი საჭიროებების იდენტიფიცირებისთვის სსო-ები იყენებენ სხვადასხვა ინსტრუმენტს, მათ შორის გამოკითხვების მეთოდს, ინტერვიუებსა და კონსულტაციებს ადგილობრივ დაინტერესებულ მხარეებთან. ზოგიერთი უშუალოდ მიმართავენ სამიზნე ჯგუფებს, მათ შორის საჯარო შეხვედრების გზით.

პანდემიის დაწყებისას არაფორმალური ჯგუფები უფრო აქტიური და თვითორგანიზებული გახდნენ, დონორთა მხარდაჭერის გარეშე კი. მარტსა და აპრილში, ეთნიკურად აზერბაიჯანელი აქტივისტების ჯგუფმა „სალამ“ სამხრეთ მუნიციპალიტეტებში ეთნიკურად აზერბაიჯანულ თემებს მიაწოდა შესაბამისი ინფორმაცია პანდემიისა და შეზღუდვების შესახებ მათ მშობლიურ ენაზე. ორმოცდაათობეჭტმა მასწავლებელმა და აქტივისტმა მიიღო მონაწილეობა პროექტში „მოხალისე მასწავლებელი“. პროექტის ფარგლებში ისინი დაწყებითი და საშუალო სკოლის 500-ზე მეტ მოსწავლეს სთავაზობდნენ ორმოცდასამ სხვადასხვა კურსს, მათ შორის საგანმანათლებლო კურსებს ისეთი მიმართულებებით, როგორებიცაა მათემატიკა, ინგლისური, კინო და სხვა. აქტივისტების

ჯგუფმა, მათ შორის უბრალო მოქალაქეებმა და ოფიციალურმა სსო-ებმა, წარმატებით განახორციელეს კამპანია ტრანსგენდერი სექსმუშაკების დასახმარებლად, რომლებიც განსაკუთრებით დაზარალებულნი გაზაფხულზე დაწესებული ორთვიანი შეზღუდვებით და კომენდანტის საათის არსებობით. შემოწირულობებით ეხმარებოდნენ რამდენიმე ათეულ ტრანსგენდერ ქალს, აწვდიდნენ საკვებს და უზბიდნენ ქირის საფასურს. ეს ყველაფერი განსაკუთრებით მნიშვნელოვანი იყო იმის ფონზე, რომ მთავრობას არაადეკვატური პოლიტიკა ჰქონდა საცხოვრებლის, დასაქმებისა და ჯანმრთელობის სერვისების ხელმისაწვდომობის უზრუნველსაყოფად.

უცხოურმა დონორმა ორგანიზაციებმა მხარი დაუჭირეს სსო-ების სხვადასხვა აქტივობას პანდემიის საჭიროებებზე რეაგირებისთვის. სხვა აქტივობებთან ერთად, USAID-ის ACCESS პროგრამის მიერ გაცემული სწრაფი რეაგირების გრანტები მხარს უჭერდა ინიციატივებს, რომლებიც ეხმარებოდნენ დაუცველ ჯგუფებს და აძლიერებდნენ სამედიცინო პერსონალის შესაძლებლობებს. USAID-ის PITA-ს პროექტმა გადაამზადა ეთნიკური უმცირესობების სკოლების მასწავლებლები ონლაინ სწავლებისათვის მაშინ, როცა საგანმანათლებლო სისტემა მთელი წლით დაიხურა. გაეროს განვითარების პროგრამისა და დიდი ბრიტანეთის დაფინანსებით, საქართველოს გაეროს ასოციაციამ (UNAG) ითანამშრომლა დაავადებათა კონტროლის ეროვნულ ცენტრთან (NCDC), რათა საქართველოს მთავრობისთვის შეემუშავებინათ რისკების კომუნიკაციის ეროვნული სტრატეგია. სტრატეგია ფოკუსირებულია როგორც კრიზისულ, ასევე პოსტკრიზისულ საჭიროებებზე. USAID-ის დაფინანსებით, UNAG ასევე დაეხმარა შერიგებისა და სამოქალაქო თანასწორობის საკითხებში საქართველოს სახელმწიფო მინისტრის აპარატს უმცირესობათა ენებზე COVID-ის შესახებ ინფორმაციის შემცველი ბროშურის 300 000-ზე მეტი ასლის დაბეჭდვასა და გავრცელებაში.

ზოგიერთი სსო მომხმარებელს სთავაზობს ფასიან სერვისებსაც - მაგალითად, ისეთებს, როგორებიცაა ტრენინგი, ქოუჩინგი და სხვადასხვა ტიპის მასტერკლასები სხვა ორგანიზაციებისთვის, მათ შორის ბიზნესისთვის. ტრენინგებისა და კონსულტაციების ცენტრი (CTC) და „პარტნიორები - საქართველო“ სხვა ორგანიზაციებთან ერთად უტარებენ ტრენინგსა და საკონსულტაციო მომსახურებას როგორც ქართულ, ისე უცხოურ კომპანიებს და ამ გზითაც იღებენ შემოსავალს. ზოგადად, სსო-ებს არ აქვთ შესაძლებლობა, მიიღონ საკმარისი და სტაბილური შემოსავალი თავიანთი მომსახურების გაყიდვით. აღსანიშნავია, რომ სსო-ები თავიანთ პუბლიკაციებს, პოლიტიკის დოკუმენტებს, კვლევის ანგარიშებს და სახელმძღვანელოებს სხვა სსო-ებს, სამთავრობო უწყებებსა და სამეცნიერო წრეებს უფასოდ სთავაზობენ. სექტორი თავის მომსახურებას უწევს სხვადასხვა დაინტერესებულ მხარეს დისკრიმინაციის გარეშე.

მთავრობა აღიარებს სსო-ებისა და მათი სერვისების ღირებულებას, მაგრამ მხოლოდ კონკრეტულ საკითხებში. ძალიან ხშირია, როდესაც სხვადასხვა სამთავრობო უწყებები თანამშრომლობს ადგილობრივ სსო-ებთან. ზოგჯერ ამ ორ სექტორს ერთად შეაქვთ განაცხადი ისეთ საგრანტო კონკურსებში, რომლებიც ეხება ახალგაზრდებს, დასაქმებას, ჯანდაცვას და სხვა არაპოლიტიკურ საკითხებს. თუმცა სულ უფრო და უფრო რთულია თანამშრომლობის მსგავსი დონის მიღწევა ისეთ მნიშვნელოვან საკითხებთან დაკავშირებით, როგორებიცაა სასამართლო სისტემა, სამართალდამცავი ორგანოები, საარჩევნო რეფორმა ან სხვა სადავო თემები საქართველოში.

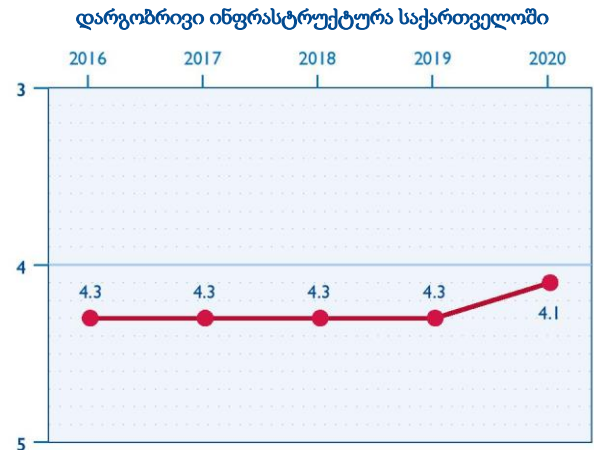
დარგობრივი ინფრასტრუქტურა: 4.1

სსო სექტორის მხარდამჭერი ინფრასტრუქტურა ზომიერად გაუმჯობესდა 2020 წელს. მათ გააძლიერეს თავიანთი ქსელები, თანამშრომლობა და ძალისხმევა მიმართეს გრძელვადიან საკითხებზე. თუმცა კვლავ დომინირებს კონკრეტულ მომენტში კონკრეტულ მიზნებზე მიმართული ინიციატივები.

სსო-ები მთელი წლის განმავლობაში აქტიურად იყვნენ ჩართულნი მრავალ თემატურ კოალიციაში. “კოალიცია მედიის ადვოკატებისთვის”, რომელიც აერთიანებს საიას, მედია კლუბს,

ჟურნალისტური ეთიკის ქარტიას, ღია საზოგადოების ფონდს (OSGF) და რეგიონულ მაუწყებელთა ალიანსს, აგრძელებდა მედიის თავისუფლების ადვოკატირებას გაუარესებული და უადრესად პოლარიზებული მედია გარემოს ფონზე. „კოალიცია დამოუკიდებელი და გამჭვირვალე სასამართლოსთვის“, რომელიც აერთიანებს ორმოცზე მეტ სამოქალაქო ორგანიზაციას, მათ შორის OSGF-ს, სამოქალაქო საზოგადოების ინსტიტუტს, „საერთაშორისო გამჭვირვალობა - საქართველოს“, საიას, „უფლებები - საქართველოს“ და ევროპის ფონდს, იბრძვის სასამართლო რეფორმისთვის. კოალიციების მუშაობა გრძელდება არარეგულარულად და მეტწილად პროექტებზე ორიენტირებულია. სასურველია, კიდევ უფრო გაუმჯობესდეს თანამშრომლობა როგორც სხვადასხვა კოალიციებს შორის, ისე მის ფარგლებში.

ევროკავშირის მხარდაჭერით, კავკასიის გარემოსდაცვითი არასამთავრობო ორგანიზაციების ქსელი (CENN) თანამშრომლობს რეგიონულ სსო-ებთან, რათა გახსნას ინოვაციური ჰაბები გორში, ნინოწმინდასა და ახმეტაში და ადგილობრივ ახალგაზრდებს შესთავაზოს სივრცე თანამედროვე აღჭურვილობით. გარდა ამისა, CENN-ის ხელმძღვანელობით რეგიონებში წარმოდგენილია ათი კეთილმოწყობილ „ეკო-ჰაბი“ საერთო სამუშაო სივრცით. USAID-ის PITA პროგრამის ფარგლებში UNAG-მა აამოქმედა თოთხმეტი ახალგაზრდული ცენტრი მთელი ქვეყნის მასშტაბით - ორი დედაქალაქში და თორმეტი რეგიონებში. ცენტრები თავისუფალ სივრცეს და აქტივიზმის შესაძლებლობებს სთავაზობს ახალგაზრდებსა და ახალგაზრდულ სსო-ებს.

USAID-ის მიერ მხარდაჭერილი დემოკრატიული ჩართულობის ცენტრები (CCEs), რომლებიც განლაგებულია რეგიონის ათ დიდ ქალაქში, მოსახლეობას სთავაზობს სხვადასხვა სერვისს, მათ შორის შეხვედრების ოთახის დაქირავებას, ღონისძიებების დაგეგმვას, კვების და ფოტო-ვიდეო გადაღების მომსახურებას. ცენტრები რეგიონულ სსო-ებს მომსახურებას უწევენ უფასოდ, ხოლო თბილისში დაფუძნებულ ორგანიზაციებს ეკისრებათ გადასახადი. საარჩევნო პერიოდში ცენტრები სთავაზობდნენ სივრცეს სსო-ებს, საარჩევნო ადმინისტრაციას და ადგილობრივ ხელისუფლებას. ქსელმა ასევე შესთავაზა სივრცე პოლიტიკურ პარტიებსა და კანდიდატებს პარტიების პროგრამების წარდგენისთვის და საარჩევნო პროცედურების შესახებ საინფორმაციო ღონისძიების ჩატარებისთვის. პანდემიის დროს CCE-ებმა გამოიყენეს თავიანთი ფართო ლოკალური ქსელები, რათა დახმარებოდნენ მთავრობას, სსო-ებს და კერძო სექტორს მნიშვნელოვანი ინფორმაციის გავრცელებაში რეგიონის მოსახლეობასთან.

არსებობს რამდენიმე ადგილობრივი გრანტის გამცემი სსო, მათ შორის ქალთა ფონდი, OSGF და ევროპის ფონდი. მაგალითად, ქალთა ფონდმა გასცა გრანტი ათ სსო-სთვის და საინიციატივო ჯგუფისთვის მდგრადი ფემინისტური მოძრაობის მხარდასაჭერად. გარდა ამისა, COVID-19-ზე სწრაფი რეაგირების პროგრამის ფარგლებში დამატებით ცამეტი გრანტი გასცა სსო-ებისა და დამოუკიდებელი სამოქალაქო აქტივისტებისთვის როგორც თბილისში, ასევე რეგიონებში. ეს საზოგადოებრივი ორგანიზაციები დამოკიდებულნი არიან უცხოურ დონორ ორგანიზაციებზე, რათა კვლავ შეძლონ გრანტის გაცემა.

პანდემიის დროს სსო-ებისთვის გაიზარდა წვდომა ტრენინგებზე, თუმცა ონლაინ რეჟიმში. CTC-მ შესთავაზა ონლაინ კურსები სსო-ებს სამუშაო ადგილზე სექსუალური შევიწროების, ორგანიზაციული ხელმძღვანელობისა და პროექტის ლოგისტიკის შესახებ. დეკემბერში სტრატეგიული კვლევებისა და განვითარების ცენტრმა (CSRDG) გამოაცხადა კონკურსი სოციალური საწარმოებისთვის ტექნიკური დახმარების შეთავაზების მიზნით. პროგრამის მეშვეობით, CSRDG სამ ან ოთხ საწარმოს შესთავაზებს

დახმარებას მარკეტინგისა და ბრენდინგის, საზოგადოებასთან ურთიერთობის, ბიზნეს დაგეგმვის, წარმოების განვითარების, კრიზისების მენეჯმენტის და სხვა სფეროებში.

რამდენიმე სსო სხვა ორგანიზაციებს პრო ბონო მომსახურებას სთავაზობს. აუდიტის საკონსულტაციო ჯგუფმა (ACG) სათემო ორგანიზაციებს შესთავაზა ტრენინგი Zoom-ის საშუალებით საგადასახადო და ბუღალტრული აღრიცხვის თემაზე, პოლიტიკისა და მენეჯმენტის საკონსულტაციო ჯგუფმა (PMCG) გამართა ვებინარი Microsoft Teams-ის გამოყენების შესახებ, ხოლო ანალიზისა და კონსულტაციის გუნდმა გამართა პრო ბონო ვებინარი Zoom-ის ვიდეო კომუნიკაციების გამოყენების შესახებ. “პრო ბონო ქსელი - საქართველოს” მეშვეობით სსო-ები წარმატებით თანამშრომლობენ ბიზნესებთან, რათა სხვა სსო-ებს შესთავაზონ უფასო მომსახურება და გაუზიარონ თავიანთი ცოდნა.

არჩევნების წინ შესამჩნევი იყო სექტორთაშორისი თანამშრომლობა. წინასაარჩევნო პერიოდში ცენტრალური საარჩევნო კომისია (ცესკო), სსო-ებთან და სხვებთან ერთად ხელმძღვანელობდა ამომრჩეველთა განათლების კამპანიას. ცესკომ და სამოქალაქო საზოგადოებამ ხელი მოაწერეს ურთიერთგაგების მემორანდუმს ადმინისტრაციული რესურსების ბოროტად გამოყენების პრევენციის შესახებ. ცესკო-მ და ადგილობრივმა სადამკვირვებლო სსო-ებმა ასევე შეიმუშავეს ეთიკის კოდექსი, რომლის მიხედვითაც ისინი ვალდებული არიან, დაიცვან საქართველოს კანონები და საერთაშორისო პრაქტიკა არჩევნებზე დაკვირვებისას. თუმცა დაპირისპირება გაიზარდა მას შემდეგ, რაც მთავარმა სადამკვირვებლო ორგანიზაციებმა მკაცრად გააკრიტიკეს ცესკოს მიერ მონაცემების გამოქვეყნება და სააპელაციო პროცესის მართვა. სსო-ებმა ბოიკოტი გამოუცხადეს თავისუფალი და სამართლიანი არჩევნების უწყებათაშორის კომისიას, რომელიც იკვლევდა სავარაუდო საარჩევნო დარღვევებს. სსო-ებმა გააკრიტიკეს კომისია მიუკერძოებელი გამომიების შეუსრულებლობის გამო, ხოლო კომისია ადანაშაულებდა სსო-ებს საგამომიებო პროცესის შეფერხებაში.

სსო-ები ასევე თანამშრომლობენ სხვა სექტორთან სხვადასხვა საკითხზე. ქვეყნის მასშტაბით ENPARD-ით დაფინანსებული თორმეტი LAG აგრძელებს თანამშრომლობას, რომლის ფარგლებშიც სამოქალაქო საზოგადოებას, კერძო სექტორს და მთავრობას შეუძლიათ ერთად იმუშაონ სოფლად მცხოვრები ოჯახების ცხოვრების გასაუმჯობესებლად ადგილობრივი ეკონომიკის დივერსიფიკაციის გზით. 2020 წელს რამდენიმე სსო-მ, აქტივისტმა და დამოუკიდებელმა პროფკავშირებმა დააარსეს სამართლიანი შრომის პლატფორმა, რომელიც მიზნად ისახავს ქვეყანაში შრომითი უფლებებისა და სოციალური სამართლიანობის ხელშეწყობას.

საჯარო იმიჯი: 3.9

2020 წელს გაუმჯობესდა სსო-ების საჯარო იმიჯი, მიუხედავად ISFED-ის გარშემო არსებული დაპირისპირების გამო მიყენებული ზიანისა. გაუმჯობესება ძირითადად განპირობებულია სსო-ების პანდემიაზე სწრაფი რეაქციით და მცდელობებით, შეავსონ სახელმწიფო დახმარება საჭიროების შემთხვევაში. კავკასიის ბარომეტრის მიერ 2020 წელს ჩატარებული საზოგადოებრივი აზრის კვლევის მიხედვით, ქართველი რესპონდენტთა 24%-მა განაცხადა, რომ ენდობა არასამთავრობო ორგანიზაციებს, რაც წინა წლის 20%-თან შედარებით გაზრდილი მონაცემია. ამის საპირისპიროდ, 2020 წელს 22%-მა თქვა, რომ უნდობლობას უცხადებს არასამთავრობო

ორგანიზაციებს მაშინ, როდესაც ეს მაჩვენებელი 2019 წელს 25%-ს შეადგენდა. 21%-მა კითხვაზე

უპასუხა, რომ არ იცის. ეს ხაზს უსვამს იმას, რომ სსო-ებმა უნდა გასწიონ ძალისხმევა, რათა გაიზარდოს საზოგადოების ცნობიერება მათი საქმიანობის შესახებ.

მედია სულ უფრო ხშირად სთავაზობს საეთერო დროს სამოქალაქო საზოგადოების აქტორებს. ისმენენ მათ ექსპერტულ ხედვას და ადვოკატირებას, მათ შორის საარჩევნო რეფორმის, სასამართლოს დამოუკიდებლობის, ადამიანის უფლებებისა და მთავრობის გადაწყვეტილებების საკითხებზე. სსო-ები ხშირად წარმოდგენილი არიან მედიაში მათი პოზიციის დასაფიქსირებლად ისეთი საკითხებზე, როგორებიცაა ქალთა უფლებები, გარემოსდაცვითი საკითხები, ლგბტ პირთა უფლებები და შრომითი უფლებების რეფორმა. თუმცა მაშინ, როდესაც დამოუკიდებელი და ოპოზიციური მედია საშუალებები იწვევენ სსო-ების წარმომადგენლებს, მონაწილეობა მიიღონ დებატებში სოციალურ და პოლიტიკურ საკითხებზე, საქართველოს ძალზე პოლარიზებული მედია სპექტრის მეორე მხარეს მყოფი სამთავრობო საშუალებები ნაკლებად რთავენ ამ აქტორებს მათ გადაცემებში.

მიუხედავად იმისა, რომ სსო-ები მოწოდებულნი არიან, მიაწოდონ მაღალი ხარისხის მომსახურება, მათთვის გამოწვევაა ფართო აუდიტორიაზე გასვლა, მაშინაც კი, როდესაც მათ აქვთ საჭირო ფინანსური რესურსები არეალის გასაფართოებლად. ხშირ შემთხვევაში ეს იმიტომ ხდება, რომ მათი შედეგები, მათ შორის განცხადებები, პოლიტიკის დოკუმენტები, რეკომენდაციები და კვლევის ანგარიშები, ნაკლებად არის მორგებული თანამედროვე მედიის ძირითად საშუალებებზე, მათ შორის სოციალურ მედიაზე.

არჩევნების მონიტორინგის კონტექსტში, სახელმწიფოს მიერ შექმნილი/დაფინანსებული არასამთავრობო ორგანიზაციები (GONGOS) და პრო-სამთავრობო მედია მოსახლეობას სთავაზობენ ალტერნატიულ ნარატივებს, შემცირებულად წარმოდგენენ არჩევნების დამოუკიდებელი დამკვირვებლების მუშაობას და დასკვნებს. მაშინ, როდესაც დამკვირვებლებმა ხაზი გაუსვეს საარჩევნო პროცესში სერიოზულ ხარვეზებზე, აღნიშნულმა ორგანიზაციებმა ისაუბრეს კანონების უმნიშვნელო პროცედურულ დარღვევაზე და კითხვის ნიშნის ქვეშ დააყენეს დამოუკიდებელი სსო-ების მუშაობა.

სსო სექტორში მიკერძოებულობის საკითხი უფრო შესამჩნევი გახდა 2020 წლის არჩევნების კონტექსტში, როდესაც მმართველი პარტია „ქართული ოცნება“ და უმსხვილესი ოპოზიციური საარჩევნო ბლოკი ნაციონალური მოძრაობის ხელმძღვანელობით აყენებდნენ ბრალდებებს პარტიებთან დაკავშირებული იმ ორგანიზაციების მიმართ, რომლებიც რეგისტრირებულნი იყვნენ არჩევნების დამკვირვებლად. ორივე პარტია ამტკიცებდა, რომ არჩევნების მონიტორინგის წარმმართველი 132 სსო-დან სულ მცირე 60 მიკერძოებული იყო.

მთავრობასა და სამოქალაქო საზოგადოებას შორის ურთიერთობა მთელი წლის განმავლობაში უარესდებოდა. ივნისში ორმოცდაათზე მეტმა ორგანიზაციამ საჯაროდ გააკრიტიკა მთავრობის მიერ იმდროინდელი ადამიანის უფლებათა დაცვის კომიტეტის თავმჯდომარის სოფიო კილაძის წარდგენა გაეროს ბავშვთა უფლებათა კომიტეტში. ისინი ხაზს უსვამდნენ მის საეჭვო გამოცდილებას, რაც მათ შორის მოიცავდა სავარაუდო ჰომოფობიურ შეხედულებებს და უმცირესობების უგულვებელყოფას. დამატულობა გამწვავდა მას შემდეგ, რაც გერმანიის ელჩმა სსო-ები გაკიცხა კილაძის წინააღმდეგ „პირადი ხასიათის თავდასხმების“ გამო. სსო-ებმა უარყვეს ელჩის შენიშვნები და აღნიშნეს, რომ „ასეთი დამოკიდებულება საფრთხეს უქმნის სამოქალაქო საზოგადოების შეუზღუდავ მუშაობას“. სსო-ები ასევე უპირისპირდებოდნენ ხელისუფლებას პრესის თავისუფლების საკითხზე, ასევე სახელმწიფო ინსპექტორის, მთავარი პროკურორის, უზენაესი სასამართლოს თავმჯდომარის და საკონსტიტუციო სასამართლოს მოსამართლეების საკამათო დანიშვნებზე პანდემიით განპირობებული ჩაკეტვის ფონზე.

მმართველი პარტიის წარმომადგენლები მიიჩნევდნენ, რომ ნაციონალური მოძრაობის მხარდაჭერით სადამკვირვებლო სსო-ები ხელს უწყობდნენ დამატულობის გამძაფრებას ქვეყანაში, ხოლო ქართული ოცნების დეპუტატი კი ამტკიცებდა, რომ სამოქალაქო საზოგადოების აქტორებს ნაციონალური მოძრაობა აკონტროლებდა. სსო-ების მიმართ სკეპტიკურად იყვნენ განწყობილი ოპოზიციის წარმომადგენლებიც, განსაკუთრებით ISFED-ის შემთხვევის შემდეგ. ოპოზიციური ლეიბორისტული

პარტიის ლიდერმა იმის ვარაუდიც კი გამოთქვა, რომ არასამთავრობო ორგანიზაციები ფაქტობრივად სამთავრობო სექტორის ნაწილი იყვნენ და მათ მიყიდდნენ თავს, ვინც მეტს გადაუხდიდათ. წინასწარჩევნო მონიტორინგმა ანტიდასავლური დისკურსისა და პოლიტიკური აქტორების მიერ სიძულვილის ენის გამოყენების შესახებ დაადასტურა, რომ საზოგადოებრივი ორგანიზაციები ხშირად ხდებოდნენ ანტიდასავლური ნარატივების სამიზნე. ულტრამემარჯვენე პოლიტიკურმა ჯგუფებმა, რომლებიც მონაწილეობდნენ არჩევნებში, მოითხოვეს რუსული სტილის შეზღუდვები სსო-ების უცხოური დაფინანსების საკითხზე.

ეროვნულ-დემოკრატიული ინსტიტუტის (NDI) მიერ ივნისში ჩატარებული გამოკითხვის თანახმად, რესპონდენტთა 37% სრულად ან ნაწილობრივ ენდობოდა სსო-ებს COVID-19-თან დაკავშირებული ინფორმაციის შესახებ, 18% სრულად ან ნაწილობრივ არ ენდობოდა მათ, როგორც პანდემიის შესახებ განახლებული ინფორმაციის წყაროს და 39%-მა თქვა, რომ მათ არ მიუღიათ ინფორმაცია COVID-19-ის შესახებ სსო-ებისგან. შედარებისთვის, COVID-19-ის შესახებ ინფორმაციასთან მიმართებით 90% სრულად ან ნაწილობრივ ენდობოდა დაავადებათა კონტროლისა და საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის ეროვნული ცენტრს (NCDC), 73% სრულად ან ნაწილობრივ ენდობოდა მედიას/ჟურნალისტებს და 61% სრულად ან ნაწილობრივ ენდობოდა ეკლესიას/რელიგიურ ლიდერებს.

კომერციული სექტორი „სოციალურად დისტანცირებულია“ არაკომერციული სექტორისგან, თუმცა COVID-19 კრიზისმა განაპირობა მათი დადებითი ინტერაქცია. მაგალითად, „ერთიანობა“ (ერთობა, lanoba.ge) იყო ხანმოკლე, მაგრამ ფართოდ წარმატებული საქველმოქმედო პლატფორმა, რომელიც ერთობლივად შეიქმნა COVID-19-ის პირველადი გავრცელების საპასუხოდ „აჭარა ჯგუფის“ (საქართველოს სტუმარ-მასპინძლობის გიგანტის), საქართველოს ფერმერთა ასოციაციის (ადგილობრივი სსო) და სხვა ორგანიზაციების წამყვანი ფიგურების მიერ.

საქართველოში ინტერნეტის მოხმარება სტაბილურად იზრდება. ოჯახების 83%-ს აქვს წვდომა ინტერნეტზე, ხოლო ქსელში ჩართულთა 95% დარეგისტრირებულია სოციალურ ქსელებში. სსო-ების აქტივობა სოციალურ მედიაში იზრდება, განსაკუთრებით იმის გამო, რომ პანდემიის შედეგად ბევრი სამუშაო გადავიდა ონლაინ ფორმატში. ქართული სსო-ები, განსაკუთრებით დამკვირვებელი ჯგუფები, სულ უფრო ხშირად იყენებენ Twitter-ს იმ საერთაშორისო აუდიტორიასთან დასაკავშირებლად, რომელიც საქართველოთია დაინტერესებული. თუმცა ბევრ სსო-ს აკლია მოტივირებული პერსონალი, რომელიც მათ სამიზნე აუდიტორიასა და ბენეფიციარებს ჩართავდა ონლაინ რეჟიმში.

სექტორში გამჭვირვალობა კვლავ შეზღუდულია. დაინტერესებულ პირებს შესაძლოა კვლავ შეექმნათ სირთულეები სსო-ების საქმიანობისა და ფინანსების შესახებ ინფორმაციის მოპოვების პროცესში, ვინაიდან ბევრი სსო ჯერ კიდევ არ აქვეყნებს ადვილად გასაგებ ანგარიშებს.

განაცხადი: აქ გამოთქმული მოსაზრებები ეკუთვნის პანელის წევრებს და პროექტის სხვა მკვლევარებს და არ ასახავს USAID-ის ან FHI 360-ის შეხედულებებს.